

Danmarkina

NR.
102
2014



MØD OS PÅ FB



- 3** UDDANNELSE UDEN
MENNESKELIG DANNELSE?
Troels Kjems Petersen
- 7** ”VEJEN ER BUGTET,
MEN FREMTIDEN ER LYS”
Troels Kjems Petersen
- 11** AARHUS ÅBNER DØRE
*Thorkild Simonsen
og Arne Christiansen*
- 14** CIXI: ENKEKEJSERINDENS
NYE KLÆDER
Søren Clausen
- 19** DEN KINESISKE MILJØBOMBE
Nils Thostrup
- 22** KINESISKE STEMME
- 28** PÅ ROYALT BESØG I KINA
Nils Thostrup
- 32** FEM ANMELDELSER
- 37** HUĀN-YÍNG
Charlotte Ann Pedersen
- 40** KINESISK KALEJDOSKOP
- 43** ONKEL BENNY
Jimbut og Hu Jiujiu
- 46** DkK NYT
- 48** STUDY WELL?
Camilla Gerhardt

“IT’S THE ECONOMY, STUPID”

Kina er et land i kolossal udvikling. Siden 1978 har den årlige vækst – sådan i runde tal – været på 10 procent.

Men dermed ikke være sagt, at alting går godt. Ganske vist er mindst 300 millioner mennesker løftet ud af fattigdom, og mange er løftet videre ind i middelklassen. Men væksten har en pris: For den kolossale udvikling har medført kolossale problemer: Blandt de alvorligste er miljøet. Hvor alvorligt kan man læse om på s. 19.

Ud over den afledte effekt af udviklingen rent kvantitativt – jo større vækst, jo større produktion! – er der jo også en anden direkte kobling mellem økonomi og miljø. Jo større produktion, jo større forurening.

Kort sagt er det billigere at hælde spildevandet i floden end at rense det. Og det er billigere at producere maosko end insulin.

Ønsker man en mindre forurenende produktion både i forhold til produktionsmåde og til produkter, så man dermed sikrer højere kvalitet i væksten; og ja, så kræver det investeringer.

En af de fordele Kina har haft i sin vækst er en meget høj grad af national opsparing. Og her er det nok værd at bemærke, at Kina i de seneste år – også her – har overhalet USA, hvad angår årlig opsparing. Opsparing er motoren for investeringer og dermed for vækst. Og her ikke mindst investeringer i teknologi og innovation.

En af de vigtigste økonomiske opgaver for den kinesiske regering er at opmuntre til opsparing, og det sker ved at opbygge en sund finansiel sektor. Samtidig skal man som samfund sikre, at pengene også kommer i cirkulation og ikke ligger ”under madrassen”. Investeringer, ja tak.

Det er et eksempel på, hvad det betyder i praksis, når regeringen i Kina nu vil transformere sin udviklingsmodel og satse på ’deepening reform’. Det skift, hvor markedet skal spille en afgørende rolle.

Smoggen har lagt sig over Kina, som den gjorde i London i det 18. årh.

Dermed ikke være sagt, at man bare skal acceptere, at det er den pris, udvikling har. Det kan gøres smartere. Man må håbe, at den effektivitet, der på især godt har kendetegnet det kinesiske samfund, også må bidrage til, at udvikling ikke mere er en skorsten med sort røg, men uden røg.

Julie Brink

PS: Lederen er baseret på fakta fra China Today March 2014. Et fremragende blad jeg ikke kan anbefale varmt nok. – Vi formidler abonnement – se s. 47

< **Wang Qingsong, Follow Him, Staged Photography, 2010. Læs mere på bagsiden.**

Redaktion:

Julie Brink (ansv.), Torben Brink og Hans Jørgen Hinrup

Tryk:

WERKs Grafiske Hus a/s, Aarhus

Danmark-Kina (DkK)

“Foreningens formål er at fremme venskabet mellem det danske og det kinesiske folk ved at give alsidig oplysning om forholdene i Kina og ved at arbejde for at udvikle forbindelsen mellem de to lande. Foreningen er uafhængig af politiske og økonomiske interesser.”

DkK blev stiftet i 1952,

og blandt foreningens aktiviteter er at:

- arrangere møder, foredrag og events
- udgive bladet Danmark-Kina
- formidle abonnement på kinesiske tidsskrifter
- arrangere rejser til Kina for interessegrupper
- udleje skolekasser og udstillinger
- udvikle www.venskab-danmark-kina.dk

Abonnement 275 om året.

Kontakt os for at høre mere eller få et prøvenummer.

Kontingent pr. år:

Enkeltmedlemmer	275 kr.
Parmedlemmer	395 kr.
Pensionister og studerende	190 kr.
Kollektive medlemmer	950 kr.

Foreningens kontonummer: 9004 4575249200

DanmarkKina 友

UDDANNELSE UDEN MENNESKELIG DANNELSE?

– ERFARINGER FRA

DET KINESISKE SKOLESYSTEM

På baggrund af egne erfaringer og observationer redegør **TROELS KJEMS PETERSEN** her for problemerne i det kinesiske skolesystem, sådan som han har set og oplevet dem.

Troels Kjems Petersen har skrevet speciale om historieundervisning i Kina. Hidtil har forskere kun taget udgangspunkt i lærebøgerne, men som noget enestående har Troels Kjems Petersen også inddraget selve undervisningen. Han har tilbragt et halvt år på et gymnasium i Fuyang for at lave klasseobservationer.

Formålet med specialet har ikke været at generalisere over, hvordan fortiden bliver fortalt i kinesisk historieundervisning i hele Kina. Men gennem sit feltarbejde i Fuyang har Troels Kjems Petersen kunnet påvise forskelle på fortællestrukturen imellem tekstbog og klassetimer, som er symptomatiske.

I den efterfølgende artikel gennemgår han, hvordan bestemte nationale narrativer bliver skabt i historietimerne, og hvilken betydning de har for den nationalidentitet, unge kinesiske studerende får opbygget i skoleårene.

Specialets titel er *Unity through Conflicts – narration of a national past in high school history classes in the People's Republic of China*.

”Kineserne kommer!” Den sætning er meget sigende for den generelle opfattelse af det kinesiske samfund blandt mange danskere i dag. Vi har i mange år hørt fra forskellige medier, hvordan Kina er i økonomisk, produktionsmæssig og ikke mindst uddannelsesmæssig fremgang på den globale scene, og mange danskere har derfor naturligt fået den opfat-



Den anden kamp om Taku-skanserne er malet af Li Zehao i 1987, og det illustrerer et vigtigt slag imellem Qing-tropper på den ene side og engelske og franske tropper på den anden under Anden Opiumskrig. Billedet er en del af samlingen på Kinas Militær Museum. Eksempel på illustration brugt i historieundervisningen.

telse, at vi i lille Danmark ikke kan hamle op med effektiviteten og udviklingen i det store Kina.

Især opfattelsen af det kinesiske skolesystem som et system, der meget mere effektivt end det danske producerer højtuddannet velfungerende arbejdskraft, er blevet meget gængs i den danske offentlighed igennem den seneste tid.

Resultaterne fra de seneste års PISA-undersøgelser, samt forskellige mediers konstruerede forsøg på at vise danske elevers mangelfuldhed i forhold til kinesiske elever (her især tv-programmet ”9.z mod Kina”), har alt sammen været med til at danne et billede af det kinesiske skolesystem som væ-

rende mere udviklet, mere effektivt, mere fagligt og generelt bedre end det danske skolesystem.

Men er det kinesiske skolesystem bedre end det danske? Bør vi forbedre de danske folkeskoler, gymnasier og universiteter ved at kigge mod Kina og søge inspiration fra det kinesiske uddannelsessystem?

Med udgangspunkt i mine egne personlige erfaringer med det kinesiske uddannelsessystem gennem de sidste fire år kan jeg kun svare entydigt: NEJ, vi skal ikke søge inspiration fra det kinesiske skolesystem.

Som studerende i Historie og Kinastudier på Københavns Universitet har jeg siden



Undervisning i historie på Changkou Middle School i Fuyang.

2010 opholdt mig i Kina hvert år, dels som studerende på Zhejiang University i Hangzhou, men også som underviser både på en sommerskole i Shanghai for 5-10-årige i 2011 og på et gymnasium i Fuyang i efteråret 2013.

Mit personlige og akademiske arbejde med forskellige aspekter af kinesisk uddannelse har således givet mig en klar opfattelse af, at det kinesiske uddannelsessystem langt fra er bedre end det danske, men tværtimod at der eksisterer nogle meget store faglige såvel som menneskelige mangler i den kinesiske skole.

INGEN FAGLIG FORSTÅELSE

Når det kommer til undervisning og læring i Kina, eksisterer der to kerneværdier: recitation og eksamination, på kinesisk *beisong* og *kaoshi*. Disse to værdier er forankret i kinesisk undervisningstradition helt tilbage til Tang-dynastiet, hvor folk blev undervist i at recitere og lære de klassiske kongfuzianske tekster udenad, da de dannede basis for

den eksamen, som gav adgang til de offentlige embeder.

Mine erfaringer er, at recitation og eksamination stadig fylder alt for meget i undervisningskulturen i Kina i dag.

Efter *gaosan* (der svarer til 3.g i Danmark) skal eleverne tage den store adgangseksamen til universiteterne, og da denne eksamen er altafgørende for de unge kineseres fremtid, er der især i de kinesiske folkeskoler og gymnasier et ekstremt fokus på at gøre eleverne gode til at gå til eksamen.

Umiddelbart virker det måske ikke så skidt at lade undervisningen handle om at gøre eleverne gode til at gå til eksamen, men hvis man kigger på, hvad eksamination indebærer i Kina, så viser der sig nogle klare faglige mangler.

I de kinesiske folkeskoler og gymnasier er al form for eksamination skriftlig. Der til kommer, at størstedelen af de skriftlige eksaminer er multiple choice-opgaver. Det har den faglige konsekvens, at undervisningen udelukkende fokuserer på at lære eleverne

at recitere de rigtige svar, som de skal kunne til deres eksaminer. Der er ikke tid til at give eleverne en forståelse for det, de lærer, eller lære dem at analysere, argumentere og tænke kritisk.

I Fuyang arbejdede jeg ikke kun som underviser i 2013, men jeg observerede også historieundervisningen på nogle skoler til brug for mit speciale om historieundervisning og nationalidentitet i Kina (se næste artikel). Mine erfaringer fra disse historietimer var, at eleverne skulle lære en bestemt form for tolkning af Kinas historie såvel som verdenshistorien udenad.

Den analytiske tilgang til historieundervisningen, som vi har i de danske gymnasier, var ikke til stede, og der blev ikke brugt nogen tid på at lære eleverne kildekritik eller diskutere forskellige historiske problemstillinger. Undervisningen bar i den grad præg af envejskommunikation, hvor læreren besad autoriteten til at diktere, og eleverne blot skulle gentage, hvad der blev sagt af læreren.

Ofte gik meget af undervisningen med, at eleverne i kor læste op fra tekstbogen eller fra den powerpoint, som læreren brugte.

Selv når lærerne lærte eleverne noget direkte forkert, som da en lærer fejlagtigt brugte et kort over Schweiz til at vise, hvordan kolonimagterne erobrede dele af Kina i 1800-tallet, var der ingen af eleverne, som valgte at sætte spørgsmålstegn ved det, der blev undervist.

Denne undervisningspædagogiks sværger til recitation og autoritet obstruerer ligeledes kinesernes muligheder for at lære et fremmedsprog.

Da jeg underviste i Shanghai i 2011, var jeg meget imponeret over, hvor gode selv de 5-årige var til at huske og sige en masse glosser på engelsk. At de ikke kunne danne en eneste sætning, tænkte jeg ikke så meget over, da de stadig kunne mere, end jeg selv kunne, da jeg var på deres alder.

Men da jeg i 2013 skulle undervise nogle 1.g-klasser i Fuyang (som ligger i Zhejiang, naboprovinen til Shanghai) om H.C. Andersen på engelsk, fandt jeg ud af, at deres niveau stort set var det samme som de 5-årige, jeg havde undervist i Shanghai. De 15-årige gymnasieelever kunne stadig kun nævne og læse en masse glosser, men de kunne knap nok danne en sammenhængende sætning på engelsk.

Der er ingen tvivl om, at der er mange andre faktorer end selve undervisningspædagogikken, der gør det lettere for en dansk elev at lære engelsk end for en kinesisk, såsom vores påvirkning af amerikansk popkultur. Men jeg vil stadig mene, at det kinesiske fokus på recitation ikke hjælper eleverne til at føle sig hjemme i et fremmedsprog.

I mine øjne skader den kinesiske undervisningspædagogik elevernes evne til at blive bedre til et fremmedsprog, da de kun lærer at svare noget bestemt på et helt bestemt

formuleret spørgsmål. Eleverne forstår så at sige ikke, hvad de selv siger, de ved bare, at hvis en person spørger på én måde på engelsk, så hører der et bestemt svar til præcis det spørgsmål.

Det er logisk, at lige så snart man rykker samtalen op over de "klassiske konversationsøvelser", så bliver det svært for en kinesisk elev at være med, da de ikke kan sætte ord på deres tanker eller holdninger på engelsk.

INGEN TID TIL MENNESKELIG MODNING

Til trods for de faglige mangler, jeg har oplevet i det kinesiske skolesystem, er de menneskelige mangler, der bliver skabt af det enorme pres, eleverne er under, klart det mest problematiske.

I Kina er uddannelse stadig den eneste adgang til social mobilitet og succes i samfundet, og derfor presser familien på, for at de unge kinesere får en høj uddannelse.

Fordi der ikke eksisterer nogen ordentlig offentlig forsørgelse i Kina, har forældrene ofte sat hele deres lid til, at deres barn klarer sig godt i skolen, får en god uddannelse og derved kan forsørge dem, når de selv bliver gamle. At eleverne klarer sig godt til eksaminerne, er det vigtigste ved, at de går i skole – ikke om de reelt lærer noget viden, som de kan bruge til noget.

Presset på eleverne har den konsekvens, at de ikke får lov til at modnes som unge mennesker. Især i gymnasiet er det enormt, og derfor er hele dagen skemalagt for eleverne – fra 06-22 hver eneste dag i de tre år, de går i gymnasiet.

Da eleverne tilmed bor på gymnasiet, har de reelt ikke nogen fritid udover de få ferier og helligdage, hvor de kan tage hjem til familien. Dertil er det ofte forbudt for eleverne at have kærester, og de skal generelt kun bruge deres vågne timer på flittige studier.

Som studerende på et kinesisk universitet har jeg selv oplevet, hvordan denne menneskelige begrænsning på de unge kinesere bremser deres sociale og menneskelige modning.

Jeg oplevede ofte, at mine kinesiske medstuderende havde en modenhed og en naivitet som 12-årige børn, selvom de var i starten af tyverne. De havde ofte ingen erfaringer med at snakke med det andet køn, og ej heller havde de prøvet at rejse, bo eller leve for sig selv.



"REFLEKTER OVER FORSKELLENE"

Illustrationen her er fra et powerpoint-slide, som lærerne brugte i historietimerne på en af skolerne.

Billedet til venstre skal vise et normalt kort over Kina, og det til højre skal vise et kort over, hvordan de udenlandske kolonimagter havde indflydelse i Kina i 1800-tallet. Teksten opfordrer eleverne til at reflektere over forskellen på de to billeder, og svaret, som eleverne skulle give, var netop, at kortet til højre repræsenterer den vestlige imperialisme i Kina.

Problemet med billedet til højre er blot, at det er et kort over Schweiz, hvilket teksten "Gruss aus der Schweiz" oppe i venstre hjørne også afslører.

Det er et godt eksempel på de faglige mangler, der bliver videreføret til de studerende i den kinesiske skole i dag, hvor der ikke er lagt op til nogen form for kritisk tænkning.

作息时间表

2013年9月1日起执行

早	起	床	6:00~6:15
	早	餐	6:15~6:30
上	预	备	6:33
	早	读	6:35~7:05
上 午	预	备	7:13
	第	一 节	7:15~7:55
	预	备	8:03
	第	二 节	8:05~8:45
	预	备	8:53
	第	三 节	8:55~9:35
	课	间 操	9:35~9:55
	预	备	9:53
	第	四 节	9:55~10:35
	预	备	10:43
中	中	饭	10:45~11:25 (高一、二 11:30)
	预	备	11:30
午	午	休	11:55
	预	备	12:00~1:30
下 午	午	休	1:40
	第	六 节	1:45~2:25
	预	备	2:33
	第	七 节	2:35~3:15
	预	备	3:23
	第	八 节 (眼保健操)	3:25~4:10
	预	备	4:18
	活	动 课	4:20~5:10
	预	备	5:10~5:25
	跑	操或作业整理	5:25 (高一、二 5:30)
晚	晚	饭	5:25 (高一、二 5:30)
	预	备	6:05
上	晚	读	6:10~6:30
	第	一 节	6:30~7:30
	预	备	7:38
	第	二 节	7:40~8:40
	预	备	8:48
	第	三 节 (眼保健操)	8:50~9:50
	预	备	10:08
	熄	灯	10:10

1. 星期一课间操时间全校师生举行升旗仪式。
2. 转职员工上下班时间: 上午 7:20~11:00 下午 1:30~5:30

Skema fra Changkou Middle School:
Dagen starter kl. 6.00, hvor eleverne bliver vækket. Efter morgenmaden er hele dagen skemalagt med undervisning, fælles aktiviteter eller lektielæsning indtil kl. 22.10, hvor lyset bliver slukket.

Ud over frokost og aftensmad har eleverne kun reel fritid mellem kl. 12.00 og 13.30, hvor hele skolen har fælles 'middagspause'. Pausen bliver ofte brugt til at sove.

(Dette skema bliver fulgt mandag-fredag. Lørdag og søndag er skemaets undervisning erstattet med lektielæsning).

Helt indtil de er færdiguddannede og får et job, bliver de styret, kontrolleret og dirigeret af familie og skole, så de ikke selv har mulighed for at lære at tage ansvar for deres eget liv og læring.

INGEN MENNESKELIG DANNELSE

Jeg mener ikke, at det kinesiske skolesystem er bedre til at uddanne unge mennesker end det danske. Tværtimod. Jeg har mødt mange fantastiske lærere og elever i Kina, men jeg oplevede desværre, at de alle på den ene eller anden måde blev begrænset menneskeligt og fagligt af en undervisningskultur, der fokuserer alt for meget på eksamination og udenadslære.

Lærere, der gerne ville bruge deres faglighed noget mere, blev obstrueret af det pres, der lå på dem, så de kun fokuserede på at gøre eleverne i stand til at bestå eksamen. Eleverne fik ikke mulighed for at udvikle sig som mennesker, og de fik ingen forståelse eller kritisk tænkning med sig fra undervisningen, hvilket gjorde, at de i realiteten ikke vidste, hvad det var, de havde lært.

Dertil kommer, at mange af dem gik ned med stress på grund af det pres, der konstant hvilede på deres skuldre.

De kinesiske elever er generelt gode til at være disciplinerede, flittige og til at gå til eksamen, og derved er der også mange, som virkelig formår at blive dygtige akademiske

re og som ender i høje internationale forskerstillinger.

Men i takt med at flere og flere kinesere får mulighed for at uddanne sig, og i kraft af at uddannelse stadig anses for at være den eneste vej til ikke kun succes, men ordentlige sociale forhold, så er der et voksende problem med det kinesiske uddannelsessystem. De unge nyuddannede kinesere kan ikke finde noget arbejde, når de endelig er færdige med at uddanne sig. Forskellige opgørelser viser, at arbejdsløsheden for alle universitetsuddannede de sidste par år har ligget på mellem 10 og 20 procent.

Jeg mener, at en del af skylden for den høje arbejdsløshed ligger hos det kinesiske uddannelsessystem, som ikke er i stand til at give de unge kinesere færdigheder, som de kan bruge ude i erhvervslivet. De unge nyuddannede kinesere mangler modenhed, refleksion og reel forståelse, ikke kun i faglig henseende, men især menneskeligt og socialt.

Det eneste de har lært, er: at recitere og gå til eksamen. ■

“VEJEN ER BUGTET, MEN FREMTIDEN ER LYS”

– VIGTIGHEDEN AF HISTORISKE KONFLIKTER I KINESISK HISTORIEUNDERVISNING

Identitet er forbundet til erindring, og erindring er forbundet til fortælling. Hvad enten der er tale om individuel identitet eller mere kollektivt orienterede identiteter, såsom nationalidentitet, har erindringen og i særdeleshed fortællingen om fortiden altid haft en stor betydning for formning af identiteter hos folk.

Samfundsforskeren Benedict Anderson har meget enkelt forklaret, at nationer ligesom individer har behov for at definere sig selv i tid og rum, og derfor opbygger vi fortællinger om vores egen fortid for at give mening til, hvem vi er, og hvor vores plads er i nutiden.

Den generelle forskning i nationalisme og nationalidentitet har således også altid haft et skarpt fokus på at prøve at forstå, hvordan en nation opbygger, fortæller og forestiller sig sin egen nationale historie, da nationens individer oftest føler sig forbundet til hinanden kollektivt netop gennem deres tro på, at de har en fælles national fortid.

Folkerepublikken Kina har siden 1990'erne oplevet en ekstrem stigning i nationalistiske tendenser, især blandt unge kinesere. Mange forskere i sinologi og kinesisk historie har søgt at forklare denne nationalismes popularitet og fremdrift gennem et styrket fokus fra politisk side på at promovere en stærk historisk bevidsthed blandt kineserne om deres nationale fortid.

I de seneste år har mange forskere især kigget på, hvordan historieundervisningen i kinesiske skoler genfortæller den nationale historie, og hvordan disse fortællinger er med til at forme de unge kineseres nationale identitet.

Men selvom disse forskellige studier har givet gode indsigter i, hvordan den nationale

historie bliver genfortalt i kinesisk historieundervisning i dag, er de mangelfulde, fordi de alle sammen kun bruger det trykte og nationalt udgivne tekstbogsmateriale til historieundervisningen som kilde i deres undersøgelser.

Forskningen i kinesisk historieundervisning mangler således at inddrage reelle observationer af og erfaringer fra, hvordan man i virkeligheden bliver undervist i historie ude i de kinesiske skoler.

I mit speciale har jeg prøvet at gå imod denne tendens i den gængse forskning ved at inddrage klasseobservationer som hovedkilder i en undersøgelse af kinesisk historieundervisning. Klasseobservationerne lavede jeg selv i efteråret 2013 på et gymnasium i byen Fuyang i Kinas østlige Zhejiang-provins.

Formålet med mit speciale har således været at vise, hvilke nye aspekter der ved reelle observationer af klasseundervisningen kan opnås i forhold til forståelsen af, hvordan den nationale fortid bliver genfortalt i kinesisk historieundervisning.

Her vil jeg kort gennemgå hovedpointerne i mit speciale.

KONFLIKTER SOM 'HISTORISKE DRIVKRÆFTER'

En af de væsentligste hovedpointer i mit speciale er, at jeg ud fra mine observationer har kunnet påvise, at der på det gymnasium, hvor jeg var, eksisterede forskelle imellem, hvordan tekstbøgerne og lærerne hver især genfortalte den nationale fortid. Gennem mine klasseobservationer bemærkede jeg, hvordan alle lærerne lagde vægt på specifikke historiske konflikter som 'historiske drivkræfter' for den nationale kinesiske historie på en måde, som tekstbøgerne ikke gjorde.

I historieundervisningen i kinesiske skoler bliver Kinas historie oftest delt op i tre perioder. Den første periode er oldtidshistorie, som går fra cirka 2000 f.Kr. til den Første Opiumskrig i 1840. Dernæst følger den anden periode, som kaldes moderne historie, og som går fra 1840 til grundlæggelsen af Den Kinesiske Folkerepublik i 1949. Til sidst er der samtidshistorie, som indbefatter al historie efter 1949 og op til i dag.

I tekstbogsmaterialet er både oldtidshistorien og samtidshistorien genfortalt på en meget neutral og udramatisk måde, og som læser får man et indtryk af begge perioder som værende stabile og uden de store konflikter.

I stedet udspiller det store drama i tekstbøgerne sig i den moderne periode, hvor der er et stort fokus på den kinesiske nation og det kinesiske folks historiske kamp mod feudalisme og vestlige imperialisme, herunder især Kinas kamp imod og sejr over Japan under Anden Verdenskrig.

I de historietimer, som jeg observerede, var der – modsat tekstbøgerne – ikke kun fokus på historiske konflikter i den moderne periode, men i alle tre historiske perioder.

I oldtidshistorien fokuserede lærerne på, at den historiske udvikling af det traditionelle kinesiske samfund, herunder især udviklingen af de politiske institutioner, blev drevet frem af de kinesiske kejseres forsøg på at løse en overordnet fundamental konflikt mellem centralisme og regionalisme. Som en del af denne konflikt mellem centralisme og regionalisme i det traditionelle Kina lå også en konflikt baseret på magtkampe mellem kejseren og de korrupte ministre.



Eksempler på, hvor meget mere eksplicit japanernes krigsforbrydelser blev visuelt vist i timerne end i bøgerne.

Øverst: Tekstbøgernes gengivelse, der hovedsageligt bruger kort og neutrale billeder.

Nederst: Billeder taget fra powerpoint-slides brugt af lærerne i timerne, som meget mere eksplicit viser de japanske krigsforbrydelser.



被残杀的男女村民的头颅



Formålet med at fokusere på disse to konflikter i timerne var at formidle til eleverne fortællingen om, hvordan alle de kinesiske kejsere og generelt den politiske centraladministration har reddet Kina fra regionalisme og korruption, der igennem hele oldtidshistorien truede med at ødelægge Kinas enhed og samling.

På samme måde fokuserede lærerne på en historisk konflikt, der truede Kinas enhed og essens, når de underviste i samtidshistorie.

Her var den historiske konflikt også todelte, da den for det første var repræsenteret

ved Folkerepublikkens diplomatiske kamp for international anerkendelse, især kendetegnet ved kampen om at løse Hongkong- og Taiwan-problemerne.

Udover et fokus på disse diplomatiske problemer brugte lærerne for det andet også utrolig meget energi og tid i klasseundervisningen på at fortælle om Kulturrevolutionen (1966-1976), og hvor forfærdelig denne periode havde været i Kina.

Kulturrevolutionen blev kritiseret dybtgående af alle lærerne i de timer, jeg observerede, som værende en konflikt, der truede Kinas essens, da den politik, rødgardisterne

førte ud i livet under Kulturrevolutionen, var imod Folkerepublikkens forfatning (1954), og derfor var imod den kinesiske nation og det kinesiske folk.

Selv de konflikter med feudalisme og vestlig imperialisme i moderne kinesisk historie, som tekstbøgerne rent faktisk fokuserede på, blev i klasseundervisningen i endnu højere grad fremhævet og eksplicit omtalt som konflikter, der truede Kinas eksistens og suveræniteten, blandt andet ved at lærerne viste billeder af de udenlandske kolonimagters krigsforbrydelser imod det kinesiske folk.

I mit speciale har jeg dybtgående analyseret, hvad dette fokus fra lærernes side på historiske konflikter i alle tre perioder kan betyde. Jeg påviser, hvordan alle tre perioders konflikter nok er forskellige og historisk begrænset til hver sin periode, men samtidig repræsenterer de alle den samme trussel imod forestillingen om en national kinesisk essens.

Denne essens er karakteriseret med begrebet "Zhonghua minzu", der kan oversættes både som "den kinesiske nation", "det kinesiske folk" og som "den kinesiske etnicitet/nationalitet". I de historietimer, som jeg observerede, repræsenterede Zhonghua minzu forestillingen om en evig og ubrydelig kinesisk essens, hvis eksistens blev truet af en ny historisk konflikt i hver af de tre perioder, men som dog også blev reddet, når hver konflikt blev løst.

HISTORISK UDVIKLING, IKKE YDMYGELSE

Mange andre forskere, som har beskæftiget sig med historieundervisning og kollektiv erindring i Kina, har fokuseret på, at kineserne ser på deres egen fortid gennem en anti-vestlig traume- eller ydmygelse-fortælling. Det hænger sammen med tekstbøgernes fokus på konflikten med vestlig imperialism, der af mange forskere ses som en fremstilling af Kinas historie som én stor ydmygelse fra Vestens side.

Især samfundsforskeren Zheng Wang har argumenteret for, at kinesisk historieundervisning i dag simpelthen kan defineres som "undervisning i national ydmygelse".

Mit speciales resultater går imod denne påstand. I de timer jeg observerede, fokuserede lærerne på historiske konflikter i alle tre perioder, og derfor var der ikke et særligt fokus på at fremme antivestlige tendenser. Konflikterne i hver enkelt periode truede godt nok den kinesiske nations essens, men lærerne fokuserede altid på, at konflikterne netop blev løst ved at udvikle det kinesiske samfund, og derved blev konflikterne fortalt som forfærdelige, men nødvendige for den historiske udvikling.

Konflikterne repræsenterede ligeledes, hvad nationalismeforsker Anthony D. Smith har defineret som en "national myte om undergang og genfødsel", hvilket er essentielt for alle nationale fællesskabers måde at definere sig selv i tid og rum.

忘记历史就意味着背叛



2013年10月7日，陈小鲁（右二）带领其他校友向老师鞠躬道歉

Eksempler på den aktive brug af Kulturrevolutionen i de kinesiske historietimer.

Øverst: Et billede af tidligere rødgardister, der undskylder over for en tidligere lærer, og de ydmygede under Kulturrevolutionen. Oppe i højre hjørne har lærerne skrevet: "At glemme sin historie er det samme som forræderi".

Nederst: Forskellige billeder brugt af lærerne til illustrativt at understrege Kulturrevolutionens forfærdeligheder.



Konflikternes centrale stilling i lærernes undervisning kan derfor ses som dialektiske processer, hvorigennem den kinesiske essens (*Zhonghua minzu*) blev udfordret og truet i hver periode, men til sidst blev genfødt og videreudviklet i slutningen af hver periode. Kulminationen på denne udvikling ses netop i samtidshistorien, hvor Det Kinesiske Kommunistparti bliver fortalt som det, der endeligt genføder den kinesiske essens både efter 1949, men også efter 1978, da lærerne fokuserede på, at Deng Xiaopings reformer reddede Kina fra Kulturrevolutionen.

Netop den meget aktive brug af Kulturrevolutionen er et godt eksempel på, at brugen af historiske konflikter i kinesisk historieundervisning er mere nuanceret end blot at definere dem som historiske ydmygelser.

KULTURREVOLUTIONENS ROLLE

Andre forskeres argumenter for, at kinesisk historieundervisning og kollektiv erindring udelukkende handler om at formidle en antivistlig ydmygelsesfortælling, er som oftest forbundet med et andet argument om, at Det Kinesiske Kommunistparti efter Tian'anmen-massakren i 1989 kun har kunnet promovere sig selv gennem antivistlig propaganda.

Brugen af Kulturrevolutionen i de timer, jeg observerede på gymnasiet i Fuyang, var netop et eksempel på det modsatte. Lærernes kritik af Kulturrevolutionen var nemlig forbundet med skamros af det politiske fundament for kommunistpartiets magt i Kina. I fortællingen om samtidshistorien lagde lærerne vægt på at fortælle, hvordan kommunistpartiets sejr i Borgerkrigen i 1949 og skabelsen af Den Kinesiske Folkerepublik betød enden på alle Kinas hidtidige historiske konflikter.

Lærerne lagde især vægt på, hvordan Folkerepublikkens to forfatninger fra 1954 og 1982 var perfekte, da de begge sikrede "folkets demokrati" (*remin minzhu*), "civile rettigheder" (*gongmin quan*) og "retsstatsprincippet" (*yifa zhiguo*). Derudover repræsenterede de to forfatninger Kinas essens, da de sikrede enhed, progressivitet og god regeringsførelse.

Kulturrevolutionen spillede i den forbindelse en rolle som en historisk konflikt, der truede den kinesiske essens i samtidshistorien ved at være forfatningsstridig og ved at

underminere de rettigheder, der var givet af 1954-forfatningen. I lærernes formidling af historien blev Kulturrevolutionens problemer derved først løst, og den kinesiske essens først reddet, med 1982-forfatningen som repræsenterede et skridt tilbage til den rigtige vej for Kina.

Ved at fremstille Kulturrevolutionen som 'forfatningsstridig' og derigennem en fjende for Kinas essens, var det problemfrit for lærerne at snakke om Kulturrevolutions rædsler i timerne.

Jeg observerede, hvordan lærerne ligeså visuelt illustrerede Kulturrevolutionen, som de gjorde med Kinas kamp imod Japan under Anden Verdenskrig. Dette var muligt, fordi en kritik af Kulturrevolutionen som forfatningsstridig ikke kritiserede kommunistpartiets nuværende magt i Kina.

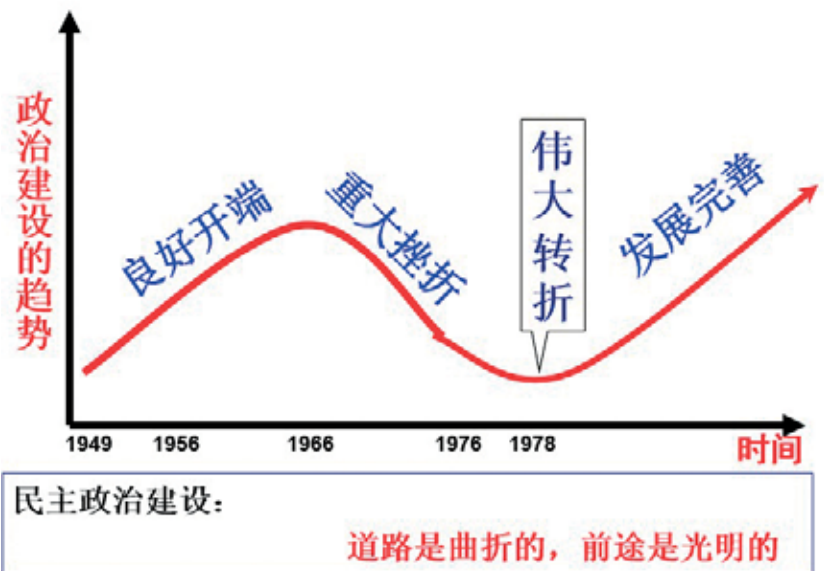
Rent faktisk styrkede lærernes kritik af Kulturrevolutionen fortællingen om det nuværende kommunistparti som repræsentanter for folkets vilje og Kinas essens, da det

blev fortalt som værende en del af det post-1978 regime, som reddede Kina fra Kulturrevolutionen og sikrede, at man fandt tilbage.

Netop ideen om at se kinesisk historie som en vej, der skal betrædes, og som fører til en gloværdig fremtid, er det, som jeg mener, kendetegnede undervisningen på det gymnasium, hvor jeg var. Konflikterne i hver historisk periode blev fortalt som udfordringer for det kinesiske folk, men de blev også fortalt som konflikter, der tvang det kinesiske folk at stå sammen og til at udvikle deres samfund.

Zheng Wang har i sine studier sagt, at kinesisk historieundervisning handler om at lære eleverne sætningen: "Glem aldrig national ydmygelse" (*wuwang guochi*). På baggrund af mit speciales undersøgelse vil jeg i stedet sige, at på det gymnasium, hvor jeg observerede timerne, var det mere en anden sætning, der definerede forståelsen af fortiden: "Vejen er bugtet, men fremtiden er lys" (*daolu shi quzhe de, qiantu shi guangming de*). ■

自主动手：依据所学，构建民主政治的历程



Et eksempel på den progressive forståelse af Kinas historiske konflikter. Øverst ses en af lærernes gennemgang af den politiske demokratiske udvikling i samtidshistorien. Nedturen i processen ses fra 1966, hvor Kulturrevolutionen begynder, og "det store vendepunkt" er sat til 1978 med Deng Xiaopings reformer. Derefter er historien blot "udvikling til perfektion", og derfor er begivenheder såsom massakren på Tian'anmen i 1989 ikke nævnt, da den går imod fortællingen om, at alle Kinas problemer blev løst i 1978. Nederst på billedet står der med rødt: "Vejen er bugtet, men fremtiden er lys".

AARHUS

UAGTET AT SAMARBEJDET MELLEM DANMARK OG KINA I DAG ER VÆSENTLIG MINDRE KOMPLICERET END FOR 30 ÅR SIDEN, ER DET FORTSAT VIGTIGT, AT DET OFFENTLIGE DANMARK PÅTAGER SIG ROLLEN SOM DEN STABILE OG AKTIVE PLATFORM, DER SIKRER SAMARBEJDETS KONTINUITET OG FREMDRIFT.

ÅBNER DØRE

TO PIONERER, THORKILD SIMONSEN OG ARNE CHRISTIANSEN, HENHOLDSVIS TIDLIGERE BORGMESTER OG INFORMATIONSCHEF I AARHUS KOMMUNE, BERETTER OM DE UDFORDRINGER OG RESULTATER, DER HAR KARAKTERISERET SAMARBEJDET MELLEM AARHUS OG HARBIN.

Set i det historiske bakspejl kan det usædvanlige samarbejdes allerførste år karakteriseres som et famlende, søgende og ambitiøst projekt præget af pionerånd. Aarhus var tidligt ude. Som den første danske kommune påtog Aarhus sig rollen som døråbner i forhold til et så fjernt og fremmed marked som det kinesiske.

Godt nok var Aarhus i lighed med mange andre kommuner fortrolig med klassiske venskabsbyrelationer, hvor det især handlede om emner af fælles kommunal interesse og om kulturel og mellemfolkelig udveksling. Men med samarbejds- og venskabsaftalen af 2. maj 1984 mellem Aarhus og Harbin, provinshovedstaden i Heilongjiang, blev dagsordenen yderst konkret og forpligtende.

De to byer og regioner ønskede med aftalen at udvikle et samarbejde, der både understøttede og fremmede samhandelen og skabte samarbejder inden for de respektive byer og regioners erhvervs- og forskningsmæssige styrkepositioner.

Det nye samarbejdes styrke var – og er – at kontakten mellem Aarhus og Harbin har afsæt i konkrete behov og ønsker blandt dyg-

SÆRLIGE FOKUSOMRÅDER

Gennem årene har samarbejdet mellem Aarhus og Harbin især haft fokus på følgende hovedområder:

- Fødevarerfremstilling, forædling og distribution – fra jord-til-bord.
- Energi- og miljøteknologiske løsninger.
- Arkitektur og byggeri.
- Telekommunikation og overvågning.
- Ølproduktion.
- Sundhed.

Men også på det kulturelle felt har samarbejdsaftalen med Harbin haft betydning. Således har Harbin i en årrække inviteret en århusiansk kunstner til aktivt at medvirke ved den årlige issskulpturfestival i Harbin – en begivenhed, der nyder international bevågenhed.

tige og udadvendte danske virksomhedsledere. Styrken var også, at visionære politiske ledere i Kina så muligheder i at vende blikket mod et samfund, der nød respekt – bl.a. i kraft af vort uddannelsessystem og vore kollektive samarbejdsorganer som andelsmejerier og brugsforeninger.

Samarbejdet var fra den første spæde start båret af ønsket om at skabe resultater – og troen på, at mennesker, der brænder for en sag, også kan gøre en forskel. Det var af vital betydning for det nye samarbejde, at initiativet nød betydelig opbakning fra begge landes udenrigsministerier.

Blandt virksomhederne var Danish Turnkey Dairies (planlægning og etablering af nøglefærdige mejerianlæg), hvis grundlægger Jørn B. Jensen var den centrale initiativtager og ildsjæl i samarbejdets første og udfordrende år.

BLÅSTEMPLING OG KONTINUITET

En væsentlig forudsætning for, at samarbejdet mellem de i øvrigt meget forskellige provinsbyer Aarhus og Harbin forholdsvis hurtigt fik konkret indhold var, at Aarhus



Aarhus og Harbin lagde for i 1984. Siden den spæde start har samarbejdet på det lokale plan mellem Danmark og Kina udviklet sig positivt.

Danmark-Kina har været med til at fremme de venskabelige forbindelser helt fra starten. Thorkild Simonsen besøgte Kina første gang på en delegationsrejse med foreningen.

Det er fx også vores søsterorganisation i Kina, The Chinese People's Association for Friendship with Foreign Countries (CPAFFC), der har til opgave at godkende alle officielle samarbejdsaftaler.

Kommunes relevante afdelinger og institutioner med positiv politisk tilskyndelse åbent og fordomsfrit stillede sig til rådighed.

De kommunale afdelinger fremstod i den sammenhæng som interessante og troværdige eksempler på, hvad vellykkede samarbejder mellem private og offentlige aktører kan skabe af offentlig service og infrastruktur. Eksempelvis blev fjernvarmeforsyningen en spændende rollemodel og brobygger i forhold til de danske virksomheder, hvis produkter og løsninger kunne være interessante for kineserne.

Kinesiske ledere og beslutningstagere har således over årene haft stort udbytte af at se Aarhus Kommune over skulderen. Aarhus har optrådt som rollemodel og foregangskommune – ikke mindst på områder, som kineserne ikke forlods var fortrolige med.

Delegationsbesøgene i Aarhus og hos prioriterede danske virksomheder gav kineserne mulighed for at komme helt tæt på planlægningen og gennemførelsen af store – og ofte påkrævede – udviklingsprojekter på eksempelvis energi- og miljøområderne. Aarhus blev stedet, hvor kineserne trygt kunne blive fortrolige med planlægning, udvikling og implementering af ny løsninger af vigtige anlæg og metoder – spændende fra kommunale anlægs-, drifts- og udviklingsaktiviteter til jord-til-bord-koncepter inden for fødevarerproduktion.

Det faglige indhold i programmerne for delegationsbesøgene var oftest et mix af de emner og muligheder, som kineserne gerne ville vide mere om, og de emner og muligheder, som vi fra dansk side gerne så, at kineserne interesserede sig for. Og jo flere gange danske delegationer besøgte Kina, jo bedre og mere målrettet var det muligt at skræddersy et stærkt fagligt besøgsprogram for de kinesiske delegationer.

Den fortrolighed, der blev skabt over en årrække, medvirkede i høj grad til, at delegationernes besøgsprogram fik større og større tyngde, og at det blev relativt mindre kompliceret at få forhandlet egentlige aftaler på plads mellem de danske og kinesiske parter.

TAKT, TONE OG YDMYGHED

Samarbejdet med Kina er baseret på sin helt egen "Emma Gad". Vi lærte – i de tidlige pionerår godt hjulpet af Kinakendere fra Østasiatisk Institut på Aarhus Universitet – betydningen af begreber som respekt, venlighed og ligeværdighed i samarbejdet. Ikke at optræde som Hr. Klog, men at stå for samarbejde og videndeling. Vi lærte ikke at bringe andre i en situation, hvor de kunne "tabe ansigt".

Vi lærte at være beredt og velforberedt. Vi blev fortrolige med de rituelle mønstre omkring velkomster, banketter og returbanketter samt gaver. Vi lærte betydningen af taler med signalværdi i forhold til de resultater,

der gerne skulle opnås. Gennem protokollater og hensigtserklæringer skabte vi platforme for udbygning og konkretisering af samarbejdet.

En væsentlig nøgle til dialogen og det resultatskabende samarbejde med især de offentlige kinesiske partnere og myndigheder har været, at man som den udenlandske partner tilegner sig viden om det kommunistiske partis betydning. Vigtige møder og forhandlinger kan få et mere målrettet og hurtigere forløb, når der fra en start kommunikerer med rette vedkommende.

Båndene mellem Aarhus og Harbin samt i det hele taget provinsen Heilongjiang er stærke. Det er der flere årsager til. Overordnet nyder Danmark fortsat betydelig respekt blandt kinesiske ledere, fordi Danmark var blandt de allerførste lande, der anerkendte Den Kinesiske Folkerepublik.

På lokalt niveau skrev Aarhus og Harbin sig ind i den store historie ved allerede i 1984 på bedste pionervis at etablere et handelsmæssigt, videnskabeligt, teknologisk, uddannelsesmæssigt og kulturbaseret samarbejde. Et samarbejde, som andre store bysamfund og regioner efterfølgende har ladet sig inspirere af.

FÆLLES AMBITION

De forgangne 30 år bekræfter, at der i Aarhus og i Harbin er en fælles ambition om at fast-

holde og udvikle de to byers og regioners rolle som døråbner og formidler af samarbejder, der også rækker ud over almindelig samhandel mellem partnere i to forskellige lande.

Det er vurderingen – hvilket også blev bekræftet under det danske statsbesøg og handelsfremstød i Kina i slutningen af april – at der består ganske særlige relationer mellem Danmark og Kina. Relationer, der løbende bør dyrkes og videreudvikles.

De første mange års samarbejder mellem Aarhus og Harbin har været lærerige og inspirerende. Helt afgørende for opnåelse af tilfredsstillende resultater har været ildsjælsforankringen med stærk politisk og administrativ opbakning og med en løbende tæt dialog med virksomheder samt forsknings- og uddannelsesmiljøer, der ser mulighederne i samarbejdet.

Erfaringen er, at det lange, seje, stabile træk og den kontinuerlige opfølgning gør en forskel. Kulturforskelle og den fysiske afstand er markante barrierer for et vellykket forretningsmæssigt samarbejde. Derfor er det vig-

tigt med regelmæssige delegationsbesøg, herunder at delegationens sammensætning – og arbejdsdeling – er nøje planlagt.

Helt basalt er det, at man i videst muligt omfang er synlig lokal. At man følger op på forhandlinger og aftaler. At man løbende signalerer sit engagement, og at der ikke er for mange ”kokke”. Det tager tid at komme på fortrolig fod med kinesere.

For at skabe synlighed er det vigtigt at inddrage medierne. Også kinesere kan lide at se sig selv som aktører, der skaber forudsætningerne for bedre vilkår.

På et tidspunkt havde samarbejdet med Harbin i særdeleshed og Kina i almindelighed nået et sådant omfang, at en del af det koordinerende arbejde med at varetage danske virksomheders interesser blev henlagt til foreningen Kina-gruppen, der var etableret til formålet.

Kina-gruppen havde stor tilslutning og fik den nødvendige og berettigede opbakning fra såvel erhvervslivet som Udenrigsministeriet samt Aarhus Universitet.

Sammenfattende kan vi overordnet sige, at venskabssamarbejdet Aarhus-Harbin har haft – og fortsat har – en væsentlig mission. Ikke mindst i kraft af det tætte samarbejde, der over en lang årrække er skabt mellem virksomheder, kommunen, universitetet, udenrigsministeriet m.fl. i bestræbelserne på gensidigt at fremme udviklingen i de to byer og lande.

I tilgift hertil har samarbejdet – meget bevidst fra dansk side – også omfattet stærke samarbejdsfremmende relationer med centrale aktører og interessenter i Beijing, Shanghai og Hongkong. ■



Fra scrapbogen: Jørn B. Jensen var adm. direktør i Danish Turnkey Dairies.

CIXI:

ENKEKEJSERINDENS NYE KLÆDER

Det gængse som turist i Beijing er at tage en tur ud til Minggravene. Men et besøg ved Qinggravene kan bestemt anbefales. 125 km øst for Beijing ligger The Eastern Qing Tombs. Et mere forfaldent og mindre turistet område, men meget interessant. Man startede konstruktionen i 1661. Der er i alt 15 kejserlige grave, heraf fem kejsere. Den sidste, der blev begravet her, var en konkubine i 1935. Og det er altså også her, Cixi blev begravet.

Millioner af mennesker har hørt historien om den korrupte, grusomme og tåbelige Cixi, enkekejsrerinden, der var Kinas reelle hersker i de sidste årtier (groft sagt 1861-1908) af det manchuriske Qing-dynasti (1644-1912).

Horder af gæster, kinesiske som udenlandske, besøger hver dag det Ny Sommerpalads i Beijings nordvestlige udkant, en af Kinas allerstørste attraktioner og i sin tid bygget til enkekejsrerinden som en slags seniorbolig. Og når turisterne kommer til den berømte marmorbåd i den menneskeskabte Kunming Sø, vil guider og opslag gentage historien om, hvordan den korrupte enkekejsrerinde overførte millioner fra den påtrængende modernisering af den kinesiske flåde til paladsbygget; med det resultat at Kinas flåde blev knust, først i den (kortvarige) fransk-kinesiske krig 1884-85 og derefter i den for Kina så katastrofale japansk-kinesiske krig 1894-95.

En vandrehistorie fortæller, hvordan de

kinesiske sømænd om bord på de få moderne fartøjer i den kinesiske flåde til deres rædsel opdagede, at de granater, som skulle bruges mod fjendens krigsskibe, var fyldt med sand i stedet for med eksplosiver, på grund af den altgennemtrængende korruption – med Cixi som hovedfigur og symbol.

Næsten lige så velkendt i den globale læsende offentlighed er historien om, hvordan hun holdt den legitime kejser, nevøen og stedsønnen Guangxu, som sin private fange i de sidste ti år af sit liv. Da den gamle dame lå på sit dødsleje i 1908, beordrede hun som sin sidste befaling kejser Guangxu dræbt med arsenik (mistanken var der fra starten, men først i 2008 blev giftmordet endeligt bevist ved en undersøgelse af Guangxus jordiske rester).

Hermed indskrev hun sig i en arketype – der findes både i øst og vest – som den grusomme, bloddryppende herskerinde, et sex-uhyre. I vest fra Katarina af Medici til

Ruslands Katharina den Store, i Kina fra kejserinde Wu Zetian (Kinas hersker fra 690 til 705 – faktisk den eneste kvinde gennem Kinas totusindårige kejsertid, der har siddet på Dragetronen i sit eget navn) og til den moderne tids enkekejsrerinde Cixi; og måske man i denne sammenhæng også kunne nævne Maos enke Jiang Qing.

Disse usædvanlige kvinder har alle efterladt sig et ry for seksuel grådighed og perversion, en slags uundgåelig følge af deres 'unaturlige' magt. Det er i sådan et udsøgt selskab af verdenshistoriens kvindelige superskurke, at vi finder Cixi.

Og det vil stjerneforfatteren Jung Chang gøre noget ved med denne udtømmende, grundige og eminent velskrevne biografi. Med afsæt i en mængde nyligt offentliggjorte dokumenter fra arkiverne tegner hun et helt anderledes billede af Cixi.

Cixi var ikke en snæversynet, fremmedfjendsk aristokrat, men tværtimod en bega-

vet og åbensindet leder. Hun var ikke en konservativ blokering for en modernisering af Qing-dynastiet, sådan som hun normalt bliver fremstillet, tværtimod, hun var reformtilhænger, og det i en grad så Jung Changs bog i undertitlen præsenterer enkekejsnerinden som *"konkubinen, der bandede vejen for det moderne Kina"*.

Det var ikke noget helt almindeligt liv, der ventede den 16 år gamle pige Yehenara fra en fornem gammel manchurisk familie, som i 1852 fangede kejserens opmærksomhed under den ceremonie, hvor den fremtidige kejserinde såvel som de mange konkubiner skulle udvælges.

Cixi kom dårligt fra start med en placering som konkubine på trin otte – det laveste trin på rangstigen. Blot få år senere kunne hun imidlertid gribe magtens tøjler med afsæt i det faktum, at hun som den eneste havde født Xianfeng kejseren en søn. Hun orkestrerede et kup umiddelbart efter Xianfengs alt for tidlige død i 1861, hvorved hun blev indsat som med-regent på vegne af den mindreårige prins Tongzhi, hendes søn.

I løbet af sit liv oplevede hun to gange at måtte flygte fra hovedstaden over hals og hoved, mens udenlandske styrker hærgede dynastiets paladser. Hun overlevede mordkomplot, og hun lod folk myrde – heriblandt kejser Guangxus yndlingskonkubine i 1900, og til sidst kejseren selv i 1908. På sine gamle dage reflekterede Cixi over sit liv med ordene: "Jeg har hørt meget om dronning Victoria, og jeg tror ikke hendes liv har været halvt så interessant og begivenhedsrigt som mit!"

Forfatterens liv har heller ikke været kedeligt. Jung Chang ('normal' form og skrivemåde i nutidens Kina: Zhang Rong) blev født i 1952 og gjorde således næsten hele Maoæraen med. Under Kulturrevolutionen og frem til Maoæraens afslutning i 1976 fik hun prøvet det alt sammen, rødgardist, fabriksarbejder, landbrugsmedhjælper, barfodslæge.

I 1978 lykkedes det hende at komme til England, og i 1982 tog hun, som den første fra Folkerepublikken Kina, en ph.d.-grad ved et engelsk universitet. Hun er kendt for den selvbiografiske *Vilde Svaner – Tre Døtre af Kina*, en beskrivelse af tre generationer af kvinder i familien: hendes mormor, mor og hende selv.

Bogen bragede igennem i den litterære offentlighed i 1991 og årene derefter. Den er

blevet oversat til et utal af sprog og har modtaget alverdens priser. Med den utrolige debut placerede Jung Chang sig fra starten som en af de betydeligste kinesiske forfattere i vor tid, og frem for alt som en mesterfortæller i den biografiske genre.

Forventningerne var derfor høje, da hun i 2005 udgav en længe ventet Mao-biografi i samarbejde med sovjethistorikeren Jon Halliday, som hun er gift med. Bogen, en mopedreng på 889 sider i den danske oversættelse, delte imidlertid både anmelderne og det læsende publikum og fik aldrig samme succes som *Vilde Svaner*. Nogle anmeldere har kritiseret bogens stærkt enøjede fremstilling, som konsekvent stiller Mao i et dårligt lys – og efterhånden som læsningen skrider frem, bliver det altså også lidt kedeligt og forudsigeligt. Men alle respekterer, at Jung Chang som førstehandsvidne til Maoæraen, og offer for dens udskejelser, taler med en ganske særlig tyngde. Og så skriver hun blændende godt ...

Det samme kan man roligt sige om *Enkekejsnerinden – Cixi, konkubinen, der bandede vejen for det moderne Kina*, som hun har skrevet selv med hjælp af et par assistenter og på grundlag af en enorm mængde kinesiske kilder.

Ofte er fremstillingen helt filmisk, som i opstarten, hvor 'kameraet' i skildringen af Cixis fødsel starter over Den Forbudte Bys gyldne tage, hvorefter det dykker ned i omrædet vest for Den Forbudte By, forbi det store kulmarked, til et hyggeligt kvarter af *hutong'er* med de karakteristiske firlængede byhuse med en lille gårdsplads i midten; her blev den kommende enkekejsnerinde født i 1835. Eller hvad med scenen hvor Cixi i sidste øjeblik flygter fra den internationale hærstyrke, der år 1900 nærmer sig hovedstaden for at undsætte Legationskvarteret med alle byens udlændinge, som havde forskanset sig mod og blev belejret af både Bokseroprøret – desperate bønder fra hungersnødsramte områder i provinserne omkring Beijing – og af enheder fra den kejserlige hær:

"Med håret i en knude i nakken og iført en almindelig blå bomuldskjole, som hun ofte gik i hjemme, begyndte Cixi sin flugt i en muldyrkærre. Det var højsommer, og tøjlet klæbede til hendes svedige krop. De svedende dyr og deres last tiltrak sværme af fluer og insekter. Snart begyndte det at regne, og selv om Cixi ikke blev gennemblødt som sit ubeskyttede følge på cirka 1.000 personer, der

red og traskede gennem mudderet, rykkede det voldsomt i kærren, så hun blev kastet fra side til side ... Den anden nat sad Cixi og kejseren på en bænk med ryggen mod hinanden og stirrede op i taget. Ved dag gry steg kulden op fra jorden og gik gennem marv og ben" (s. 333).

Det blot et døgn efter at Cixi havde beordret sine eunukker til at dræbe Guangxus yndlingskonkubine Perle ved at få hende kastet ned i en brønd; Cixi stolede ikke helt på Perle, som hun mistænkte for at have haft en finger med i spillet, da Guangxu i 1898 prøvede at gribe den faktiske magt i samarbejde med en gruppe reformorienterede unge lærere og embedsmænd. Og så var der også et problem med at få plads til bagagen ...

Det er alt andet end kedeligt at læse. Men er det rigtigt? Har Jung Chang ret i, at den historiske 'dom' over enkekejsnerinden skal skrives om? Mit umiddelbare svar vil være, at Jung Chang for det meste løber åbne døre ind i sin kamp for at "demaskere myten" om Cixi. Og hun tilføjer kun ganske lidt nyt til den voksende Cixi-litteratur.

For det første er de 'nye' kinesisksprogede kilder ikke så nye og interessante, som Jung Chang anfører. Direktøren for the Fairbank Center for Chinese Studies ved Harvard Universitetet, professor Mark C. Elliott, har i *The New York Review of Books* (5. december 2013) gjort opmærksom på, at de primære kinesisksprogede kilder, som Jung Chang især trækker på, længe har været tilgængelige for den fagkyndige offentlighed af Moderne Kina-historikere; som f.eks. "First Historical Archives of China", der findes i sin helhed på Mark Elliotts eget Harvard-Yenching Library i Cambridge. Mark Elliott konkluderer, at "... there does not seem to be any reason to believe her work depends upon some previously hidden store of materials".

Men det er rigtigt, at der er to distinkte spor i den hidtidige Cixi-forskning, nemlig studier baseret primært på kinesisksprogede titler overfor de studier, der især bygger på en omfattende litteratur af vestligt-sprogede kilder; og Jung Chang har indlagt sig stor fortjeneste ved at bringe disse to hovedstrømninger i forskningen sammen. Det betyder, at Jung Changs biografi er den kildemæssigt mest velfunderede fremstilling af Cixi, verden endnu har set.

For det andet er selve substansen i Jung Changs projekt, "omvurderingen" af enkekejs-

serinden, ikke særlig ny eller overraskende, i alt fald ikke for den akademiske offentlighed, der har oplevet flere lignende 'revisionistiske' Cixi-studier siden 1970'erne.

Jung Chang har ret i, at det dominerende billede af Cixi i både fastlands-kommunistisk og 'nationalistisk' kinesisk litteratur, såvel som i de første generationer af amerikanske Moderne Kina-studier frem til og med 1970'erne, var præget af de negative stereotyper og rent ud sagt løgne, der blev udspreddt om Cixi i begyndelsen af 1900-tallet. Frem for alt af reformtilhængerne i "Selskabet til Beskyttelse af Kejseren" (*Baohuanghui*), en gruppe klassisk uddannede lærde under ledelse af Kang Youwei, som i 1898 forsøgte at få den unge kejser Guangxu til at gå imod enkekejsersinden og gennemføre vidtgående reformer; efter 103 dage med en endeløs strøm af reformbeslutninger og dekretter inspireret af Kang Youwei og hans venner greb Cixi ind, satte kejseren i husarrest, annullerede alle reformtiltagene og beordrede lederne af reformgruppen henrettet.

Efterfølgende rettede den nu eksilerede Kang Youwei og hans elev Liang Qichao – begge strålende lærde i den klassiske kong-fuzianske tradition – deres skyts mod Cixi i et håb om at 'redde' Guangxu ud af hendes klør og tilbage på reformsporet.

Men der var også udlændinge med i mytedannelsen. Faktisk var enkekejsersindens omdømme fra starten omstridt blandt de vestlige iagttagere. En amerikansk frue, portrætmaleren Kate Carl, som også malede Cixi, lagde ud med en sentimental, sympatiserende beskrivelse af enkekejsersinden i sine erindringer offentliggjort i 1905: *With the Empress Dowager of China*.

I 1910 fulgte den bog, der frem for alt kom til at sætte melodien flere årtier frem, *Annals and Memoirs of the Court of Peking*, skrevet af sinologen Edmund Backhouse sammen med journalisten J.O.P. Bland. I dette værk blev Cixi skildret i bedste Se og Hør-stil som seksuelt depraveret (omgivet af 'falske eunukker!') og bloddryppende grusom.

Først i 1978 blev denne kilde gennemskuet og afsløret som totalt upålidelig, i Hugh Trevor-Roper's *The Hermit of Peking: The Hidden Life of Sir Edmund Backhouse*. Samtidig skrev Sue Fawn Chung i USA ph.d. om enkekejsersinden og offentliggjorde artiklen *The Much Maligned Empress Dowager: A Revisionist Study of the Empress Dowager Tz'u-Hsi* i *Modern Asian Studies* No. 2, 1979.

Den store stenblok ligger mellem trinene op til Long'en – hallen ved Cixis grav. Som i andre kejserlige sammenhænge er de to symboler på kejseren og kejsersinden – drage og fønix – udkåret i stenen. Men det usædvanlige her er, at fønix er over dragen! Cixi viste, at hun var den reelle magthaver.



Et alter med en voksfigur af Cixi klædt som Guanyin, barmhjertigheds-gudinden, siddende på en lotusblomst. Den dag i dag kan man opleve, at der knæles foran hendes figur, ofres og bedes bønner. Det er især manchuer, der gør det.

Jung Chang ignorerer denne og andre 'frontløbere' i omvurderingen af Cixi, og frem for alt ignorerer hun Sterling Seagraves monumentale Cixi-biografi fra 1992 *Dragon Lady: The Life and Legend of the Last Empress of China*. Seagrave præsenterede en systematisk og omfattende omvurdering af Cixi, og Jung Chang har i virkeligheden ikke føjet ret meget nyt til det billede, Seagrave skabte.

Faktisk er Seagraves overordnede vurdering af Cixi mere nuanceret og afbalanceret end Jung Changs; og så er han altså også en fremragende forfatter! Hvis man bliver bidt af Cixi-studier og ikke kan få nok i Jung Changs biografi, så kan Seagrave varmt anbefales.

På samme måde er det flere årtier siden, at generelle historiske fremstillinger af moderne kinesisk historie, som f.eks. Jonathan Spences *The Search for Modern China* fra 1990 (dansk oversættelse i *Kina – historien om de seneste 400 år*, 1991), begyndte at luge ud i mytologien omkring Cixi og tegne et mere komplekst og balanceret billede af enkekejsrerinden. Jung Changs 'revolution' er i hovedsagen gamle nyheder. Men derfor kan den jo godt være læseværdig!

Jung Chang har i sit arbejde fusioneret nogle meget moderne aspekter – hendes rolle som ikke-professionel 'massemedie-historiker' i det spændende krydsfelt mellem historisk forskning, journalistisk dokumentation og litterær fiktion – med nogle meget traditionelle aspekter af kinesisk historieskrivning.

Ingen anden civilisation har i samme grad som Kina lagt vægt på betydningen af korrekte historiske fremstillinger, og en meget lang tradition helt tilbage til de oldgamle klassikere betragter det som historikerens fornemste opgave at holde et spejl op for nutiden gennem fordelingen af "lovprisning og bebrejdelse" (kin. *baobian*) i den historiske fremstilling. Den moralske bedømmelse er i princippet indvævet i den struktur og logik, fremstillingen følger, og den opsamles gerne som en slags konklusion eller 'dom' til sidst i beskrivelsen af en historisk person eller begivenhed.

Her er Jung Chang ærke-kinesisk og absolut i tråd med den klassiske tradition, som kan føres helt tilbage til en fjern oldtid. Både i vinklingen af begivenhederne, karakteriseringen af hovedpersonerne og i de mange hel- og halvkonklusioner undervejs i *Enkekejsrerinden* er Jung Changs 'dom' tydelig. Nogle gange kan man have en oplevelse af, at kine-

sere handler og opfører sig politisk, som om de står foran Historiens Domstol.

Hvis det er et brugbart billede, så var Jung Changs Mao-biografi fra 2005 et indlæg fra anklagemyndigheden, hvorimod Jung Chang i *Enkekejsrerinden* er begyndt at arbejde som forsvarer. Hun mangler altså at svinge sig op til dommerens ophøjede og kølige overblik!

Faktisk er enøjetheden i Jung Changs retorik undertiden på kanten af at være for meget, som når hun konkluderer, at "Cixi søgte konsensus, var altid villig til at arbejde sammen med folk med andre synspunkter og viste vej ved at stå på den rigtige side af historien" (s. 439).

Eller som i bogens udgangsreplik: "Hvad angår banebrydende præstationer, politisk oprigtighed og personligt mod, har enkekejsrerinde Cixi sat en standard, som næppe har set sin lige. Hun sørgede for moderne forhold til erstatning for forfald, fattigdom, barbarisme og enevældig magt, og hun indførte en hidtil uset medmenneskelighed, tolerance og frihed ...".

Bogtitlens "*Konkubinen, der banede vejen for det moderne Kina*" er det også fristende at gøre grin med, når man betænker, hvordan det egentlig gik med hendes forsøg på at redde dynastiet – og manchuernes fortsatte dominans – ved at love befolkningen grundlov og repræsentation i form af et konstitutionelt monarki. Tre år efter hendes død, i 1911, gik skuden ned og Republikken blev oprettet.

Og Jung Changs triumferende opremsning af "Cixis reformer" i årene 1898-1902, med forbud mod fodbinding, reform af uddannelserne, retsreformer, tilløb til konstitutionalisme osv., har også en besk eftersmag, når man husker, at disse reformforslag oprindeligt var blevet formuleret af en gruppe unge lærde, som måtte betale med eksil eller med deres liv for deres forsøg på at redde dynastiet og Kina; reformerne er så at sige blevet dypet i reformtilhængernes blod.

Når man dertil lægger, at de fleste af 'reformerne' i dynastiets sidste årti var slag i den tomme luft, hensigtserklæringer uden substans og realitet, og at Cixi som en af sine sidste embedshandlinger i 1908 forlangte en ekstra ni år lang overgangsperiode på vejen til en meget begrænset form for konstitutionelt monarki, så er det altså svært at tage Jung Changs lovprisning af konen helt alvorligt.

I øvrigt mangler der dokumentation for, at Cixi faktisk var involveret i eller person-

ligt støttede det – meget begrænsede og famlende – reformprojekt efter 1902; det var den kinesiske regerings politik i et desperat forsøg på at redde kejserriget fra undergang, og selvfølgelig må Cixi have godkendt det; men der er ikke meget grundlag for at kalde det for 'hendes' reformer.

Som Jung Changs studium af Mao Zedong viste, så korrupperer al magt, og almagt korrupperer fuldstændigt. Men det samme gjaldt jo Cixi!

Hvad hun end var for en person 'i sig selv', eller hvad hun måtte mene om tingene, bliver i stigende grad irrelevant i løbet af historien, fordi hun, ligesom Mao, endte med at inkarnere alle de værste sider af et (mere eller mindre) totalitært styre og en dysfunktionel regeringsform. Som Mao blev hun med tiden til et monster af mistroiskhed; ligefrem farlig at omgås. Hvis hun ikke havde det medfødt, så lærte hun sig dog kunsten og nødvendigheden af politiske mord. Også blandt familiens nærmeste! Og hun lærte sig glæden ved massiv ødselhed, ved paladsbyggeri, og ved at se statens højeste embedsmænd krybe for sine fødder.

Hvis Cixi skal have en dom i dag, så skal den være sammensat. Cixi var både reformator og 'konservativ', hun repræsenterede "modsatningernes enhed", som Mao ville have sagt.

Men mere elementært havde hun nogle elendige kort på hånden. Hvad hun end gjorde, eller undlod at gøre, ville det formodentlig i sidste ende bidrage til dynastiets fald, og måske ingen eller intet ville have kunnet redde Qing.

I Japan lykkedes det kejserinstitutionen at genopfinde sig selv i moderniseringsstrategien efter Meiji Reformen i 1868, men i Japan var institutionen ikke så voldsomt belastet som det manchuriske Qing, der ret beset var et fremmedherredømme, som umuligt ville kunne overleve selv en meget begrænset demokratisk reform.

Og Cixi spillede i øvrigt gennemgående sine dårlige kort ret elendigt, med hendes alliance med den fremmedfjendske Bokseropstand i 1900 og krigserklæringen mod alle stormagterne som et næsten tragikomisk lavpunkt. Hun var langt fra at være en "statskvinde", som Jung Chang hævder (s. 442); hun var ofte forvirret og i tvivl, og hun følte sig ofte alene med de svære beslutninger.

Når hun alligevel af manchu-eliten og det kinesiske embedsværk blev anset for at være relativt handlekraftig og regeringsduelig, så var det på en billig baggrund, for alternativerne var værre; de børnekejsere, på hvis vegne Cixi herskede – hendes egen søn og siden hendes nevø/adoptivsøn – viste sig uduelige, da de nåede myndighedsalderen. Det var sidst i 1800-tallet ved at være meget længe siden, at Qing hoffet havde frembragt brugbare kejsere.

Jung Chang har skabt et helt nyt sæt klæder til den forkætrede enkekejsersinde Cixi, men det nye tøj kan ikke dække de store blodpletter, og de mange fejl. Og alligevel er det en læseværdig bog! Det er en stor klods på 507 sider, men elementært velskrevet og ind imellem helt spændende.

Samtidig vil jeg anbefale et kritisk øje på hendes opsummeringer og 'domme', men man kan sagtens læse bogen uden at sluge dem råt. Jung Changs værk er tænkt som et opgør med historiske myter, men samtidig er bogen selv et lyslevende og aktuelt eksempel på, hvordan sådanne myter opstår og udvikles. Det er dugfrisk historisk spin!

Men retorikken kammer nogle gange over, som i beskrivelsen af den kongfuzianske mesterlærde og førstegenerations reformtilhænger Kang Youwei, der normalt behandles med betydelig respekt i de historiske fremstillinger som en historisk overgangsfigur på

vej mod en ny type moderne kinesiske intellektuelle, og han beskrives typisk som meget "idealistisk". Hos Jung Chang er han en fusentast med morderiske hensigter.

Og for at slå Kangs negative karakter fast, henviser hun konsekvent til ham under hans øgenavn "Vilde ræv". Det er for billigt! Kang Youwei var alt andet end en snedig revolutionær. Han var håbløst naiv og upraktisk, når han troede, at Kina kunne reformeres blot ved at få den legitime kejser Guangxu til at udsende en stribe forordninger om det; lige så hjælpeløs som den unge Guangxu selv.

Den røde tråd i Jung Changs forfatterskab er hendes rungende NEJ TIL REVOLUTIONEN. Hendes historiske helte er de "ægte nationalister" som Cixi og Chiang Kai-shek, og skurkene er de "revolutionære", fra de tidlige reformtilhængere som Kang Youwei over Sun Yatsen, "Republikkens Fader", og frem for alt til Mao.

Og det er jo rigtigt: Begrebet 'revolution' har redet Kina som en mare hele vejen gennem 1900-tallet, og det er på høje tid at sige "Farvel til Revolutionen" (titlen på en bog fra 1997 af to af Kinas mest prominente intellektuelle Li Zehou og Liu Zaifu.)

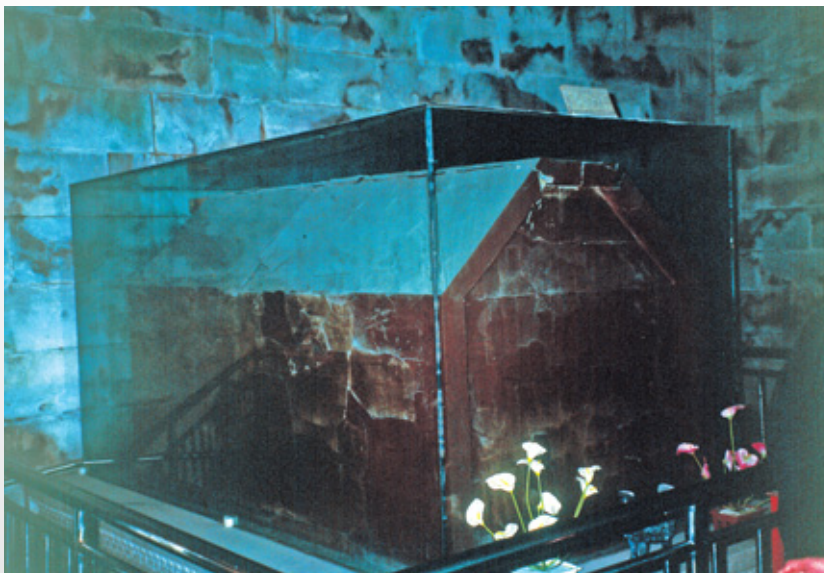
Som den Nobelprisvindende litteraturkritiker Liu Xiaobo – der som sædvanligt befinder sig i arbejdslejr i disse år – udtrykte det i 1994: "In Communist China, there is no word more sacred or richer in righteous in-

dignation and moral force than 'revolution'. In the name of revolution, one-party despotism and individual autocracy have been carried out. Again and again, in the name of 'revolution', inhumane political movements have been launched. In the name of revolution, individuals have been stripped of all the rights that they ought to enjoy. In the name of revolution, the economy has been destroyed and historic culture has been extinguished ...".

Intet under at nutidens kinesiske intellektuelle prøver at frigøre sig fra dette nøglebegrebs kvælertag. Men problemet er bare, at de kræfter, som skaber revolutioner – fattigdom, tyranni, krig osv. – har været så rigeligt til stede gennem hele Kinas moderne historie, fra den Første Opiumskrig 1839-42 og helt frem til nyeste tid, og dem kan man altså ikke uden videre 'frigøre' sig fra ...

Til sidst en kritisk bemærkning omkring Jung Changs beskrivelse af den kinesiske befolknings læsefærdigheder i slutningen af kejsertiden. Hun skriver – og gentager senere i bogen – at "[m]indre end 1 procent af befolkningen kunne læse og skrive bare et minimum" (s. 18). Det rigtige tal er nærmere 30-45 % af den mandlige befolkning, afhængigt af hvilke provinser der tales om; hvilket en ny generation af Qing-forskere har dokumenteret i en række forskellige studier siden 1970'erne, med Evelyn Rawski (*Education and Popular Literacy in Ch'ing China*, 1979) som et slags fyrtårn i denne genre af forskningen.

Nogen burde have gjort Jung Chang opmærksom på denne forskning! ■



Efter plyndringen af Cixis grav i 1928 samlede man de jordiske rester sammen og lagde dem i kisten igen. Bemærk, at der er sat blomster ved kisten.

Jung Chang,
ENKEKEJSERINDEN
– Cixi, konkubinen, der banede
vejen for det moderne Kina

Oversat – upåklageligt
– af Michael Krefeld
Rosinante 2014
507 sider. 349,95 kr.

Søren Clausen er forh. lektor
i moderne kinesisk historie ved
Institut for Historie og Områdestudier,
Aarhus Universitet.

Den kinesiske miljø-bombe



Hvordan tackler man miljø-udfordringerne i Kina?

Et eksempel i det store:

Jern- og stålproduktion er traditionelt et nøgletal. Derfor har man prioriteret vækst, men det har ført til overkapacitet. I 2013 producerede man 780 mio. ton, selv om der kun var behov for 690 mio. ton. Det var små 100 mio. ton for meget, og det vidste man sådan set godt, men da alle kun var ude på at sikre sig selv, gjaldt det om at udkonkurrere de andre ved at producere mere.

Som konsekvens af overproduktionen skal mængden nu skæres ned. Når man gør det ved helt at lukke de mest ineffektive og forurenende anlæg, har det en effekt, der er relativt stor. Samtidig flytter man anlæg, der er placeret uhensigtsmæssigt. Et af Kinas største stålværker Shougang er flyttet væk fra Beijing, og siden 2012 kører der i stedet turistor tog på det gamle fabriksområde nær centrum.

For at vise den ønskede retning har regeringen meget bevidst sænket vækstmålet i BNP til 7,5 % som led i gearskiftet fra kvantitet til kvalitet.

Hvis nogle af erhvervsdeltagerne i droning Margrethe og prins Henriks forårsrejse til Kina er vendt hjem med julelys i øjnene, så er der ikke noget at sige til det. På hele turen lød det, at der havde været en enorm interesse for dansk miljøteknologi og miljøviden i det hele taget – og at der var store muligheder for danske virksomheder med specialer i det overordnede emne.

Der er to ting at sige om det.

Den ene er, at den kinesiske interesse er ægte. Alle kinesiske guder – og der er mange i det univers – skal vide, at folkerepublikkens miljøproblemer er enorme, og at løsning af dem er en af de mest påtrængende opgaver, som det nuværende styre har, hvis både økonomisk fremgang og stabilitet i samfundet skal bevares og helst udvikles.

Den anden er, at mulige danske eksportører skal gøre sig klart, at kineserne først og fremmest vil købe viden – altså de teknologiske færdigheder til de specifikke problemers løsning, men altså ikke nødvendigvis det tekniske produkt, der er redskabet. Det gælder ikke mindst for nye aktører, der vil ind på markedet, mens store, gamle aktører som Danfoss og Grundfos er i en liga for sig selv.

Og så gælder i øvrigt, at forventningens glæde ofte er den største, men at den på det kinesiske marked hurtigt kan ende i skuffelse, hvis man ikke husker, at gode handler med kineserne kræver langvarige forbindelser, hvor der skal oparbejdes kendskab til og tillid til hinanden – og så kan det alligevel glippe.

Men markedet er der. Beskidt og klar til rensning.

TRE REGNINGER

Det er skabt af en kinesisk udviklingshistorie med en broget baggrund.

Først fattigdom efter krigen i første halvdel af 1900-tallet.

Dernæst behovet for at skabe en hjemme-industri, efter at den kommunistiske sejr i borgerkrigen førte til folkerepublikkens internationale politiske isolation.

Senere efterfulgt af formand Maos frygt for et sovjetrussisk angreb, der fik ham til at flytte tunge industrier ud i de sårbare landdistrikter. Industrierne var dermed forspredte til at være bombemål, men de var i sig selv bomber for det lokale miljø – det kollektive ejerskab gjorde, at ikke ret mange følte ansvar for ret meget.

Og så fra firserne og frem til nu de økonomiske reformer med blandingen af statsejede og private virksomheder med fuld damp på kedlerne og profit som mål – og ofte uden respekt for eller simpelthen med manglende viden om konsekvenserne for et miljø, der i forvejen mildt sagt blev forpestet af Kinas afhængighed af kul som den primære energikilde med olie ved siden.

Der er tre forskellige regninger, som skal betales samtidig.

- Der er luftforureningen.
- Der er jordforureningen.
- Der er vandforureningen.

Hver for sig har de naturligvis mange underliggende lag, men til det store billede er der nogle overordnede træk.

DEN DØDELIGE LUFT

Luftforureningen i de store byer er nok den, der står klarest i billedet, fordi den er så synlig og mærkbar – og trækker så mange folkelige protester mod dens sundhedsfarlige konsekvenser. Vinterbilleder fra Beijing, hvor smoggen ligger så tæt, at højhusene forsvinder bag et giftigt gråt tæppe, gør nok indtryk i den vestlige verden, men fører direkte til borgerdemonstrationer i hovedstaden – folk vil ikke finde sig i, at det skal være sundhedsfarligt at gå på gaden, og de frygter for deres børns liv.

Og frygten er ikke hysteri. Verdenssundhedsorganisationen WHO har en målestok for luftens renhed, hvor de mindste og farligste partikler hedder PM2,5 – tallet, fordi de måler det, der hedder 2,5 mikrometer i diameter. Det er så lidt, at partiklen kan trænge

ind i lungerne og blodløbet på den enkelte person. Ifølge WHO er en luft med 25 mikrogram af PM2,5 pr. kubikmeter den øvre grænse for, hvad der er acceptabelt. I Beijing blev der i vinter målt op til 1000 mikrogram pr. kubikmeter luft.

Det er ikke bare et hovedstadsproblem. Ministeriet for Miljøbeskyttelse offentliggjorde her i foråret resultatet af 2013-målingen af luftkvaliteten i de 74 største byer. Kun tre – 3! – af disse opfyldte minimumstandarden for luftkvalitet.

ET CITAT

"... når alt kommer til alt, så vil beskyttelsen af Kinas belastede miljø kræve, at regeringen kommer ud af sin komfortzone og gør op med begrænsningerne i dens økonomiske og politiske model. Det vil kræve, at den centrale ledelse har mod til at tage et opgør med de forskellige interesser i statsapparatet og i industrien, der modarbejder oprettelsen af uafhængige administrative og juridiske institutioner mod forurening. Det vil også kræve sund fornuft at tillade samfundet ægte frihed til at fungere som miljøets vagthund uden frygt for genfødsel."

Disse forslag berører kernen i den nuværende magtstruktur – men det samme gør landets enorme miljø-krise. Kinas nye ledere har vist modet til at konfrontere korruption på højeste niveau i magtsystemet. Hvis de vil, kan de demonstrere samme beslutsomhed for at redde nationens miljø."

Fra artikel i New York Times maj 2014 af professorerne Benjamin van Rooij og Alex Wang, der forsker og underviser i kinesisk miljølovgivning ved University of California. van Rooij har skrevet en bog om landregulering og forurening i Kina, mens Alex Wang, der er kinesisk født, er fhv. direktør for et miljølovgivnings-projekt ved Rådet for beskyttelse af Naturressourcer i Beijing.

Problemerne var værst i den nordlige del af landet, hvor de store kulfyrede klassiske industrivirksomheder er placeret. Indbyggerne her må regne med, at luften kun er værd at indånde mellem en tredjedel og halvdelen af årets dage.

DEN GIFTIGE JORD

Mindre påagt af den vestlige opmærksomhed, men en lige så barsk realitet for kineserne er jordforureningen. Dens giftighed er en sundhedstrussel i sig selv, men den er samtidig en alvorlig trussel mod det kinesiske styres ønske om, at nationen kan brødføde sig selv – og dets løfte om, at befolkningen aldrig mere skal opleve en hungersnød af et omfang, som under tvangskollektiviseringens "store spring fremad" og kulturrevolutionen, der kostede op mod 40 millioner mennesker livet.

Problemet kan udtrykkes i nogle tal: USA er arealmæssigt verdens fjerdestørste land, Kina nr. 3. USA har 9,1 million kvadratkilometer jord. Kina har 9,6 millioner kvadratkilometer. 16,3 pct. af jorden i USA er dyrkbar, i Kina er det 11,6 pct. USA har godt 300 millioner indbyggere, Kina 1,3 milliard. Hvem har de bedste muligheder for at sørge for brød på bordet?

Svaret er indlysende, men her kommer det næste tal: 19,4 pct. af det dyrkbare areal i Kina er miljøforurenede – eller sagt på en anden måde: de 11,6 pct. ovenfor skal reduceres med en femtedel, hvis man vil have fuld sikkerhed for sunde fødevarer fra de kinesiske landbrug.

Årsagerne til jordforureningen er en blanding af industriel og landbrugsmæssig aktivitet. For industriens vedkommende udledning af giftigt affald og spildevandforurening af de vandløb, som bønderne har taget vand fra til overrisling af deres marker. For landbrugets vedkommende forkert og overdreven brug af kunstgødning og pesticider.

Resultat: En jord forurenede af bl.a. cadmium, nikkel og arsenik.

Hvor luftforureningen er værst i nord, er jordforureningen værst i det sydlige Kina. Det var her, Mao flyttede mange af industrivirksomhederne til, da skrækken for Sovjet herskede, og det er her, risdyrkingen med sit forbrug af vand fra de forurenede vandløb, hører hjemme.

DET FARLIGE VAND

Vandforureningens indirekte indvirkning på landbruget som ovenfor beskrevet har



Howdan tackler man miljødforringerne i Kina?

Et eksempel i det små:

I et af de klassiske gårdhavehuse i Beijing har man renoveret gårdenlægget både for at spare ressourcer og penge. Brolægningen består af specielle, vandgennemtrængelige sten med sand under, så alt regnvand opsamles. Det bruges til vanding og en fiskedam. Der kan samles op mod otte ton vand om året.

Samtidig renser man alt spildevand fra huset – bortset fra det fra toiletet – ved hjælp af et biologisk anlæg med planter. Vandet derfra kan ikke drikkes, men bruges til fx vanding af planter, gulvvask og toiletskyld. Anlægget kan rense 80 ton spildevand om året, og det vil reducere forbruget af drikkevand med 50 ton. Systemet er gennemtænkt, så fx pumpeanlægget bruger solenergi, og vandhanerne er vandbesparende.

Prisen for den totale renovering er 300.000 yuan. Prototypen kan ses i Banchanggyde nr. 3 i Nanluoguxianggaden.

Beijing har akut vandmangel. Hver borger har kun adgang til 100 ton om året, langt under gennemsnittet i Kina.

også en direkte side som trussel mod landbefolkningens helbredstilstand: Som luftforureningen i byerne er en dræber bl.a. med en urovækkende stigning i antallet af lungekræfttilfælde, så er vandforureningen en dræber på landet, hvad enten bondebefolkningen henter vand til madlavningen fra floderne eller fra brøndboringer i det forurenede grundvand: Der tales åbent om mellem 200 og 400 "kræft-landsbyer" – områder, som har en overdødelighed som følge af mave- og tarmkræfttilfælde, og hvor den industrielle vandforurening er uomtvistelig.

Miljømæssigt udgør vand også en anden problemhistorie: Der er både for meget og for lidt af det. Der er til tider for meget i det sydlige Kina, som floderne fra Himalaya-platøet med den store Yangtze i spidsen løber igennem. Det giver oversvømmelser, med hvad deraf følger.

Der er for lidt i det nordlige Kina, der flere år i træk har været tørkeramt, bl.a. med det resultat, at Kinas anden store flod, Den gule Flod, nogle år ikke har nået sit udløb i havet; den er simpelthen tørret ud forinden. Men generelt: Bønderne i nord har manglet vand til kunstvanding, og det er af naturlige grunde gået ud over høstudbyttet.

NY MILJØ-LOV

Det er i korte træk tre kapitler af en alarmende miljøhistorie. Der kan så også i punktform fortælles om en kinesisk indsats for at gøre noget ved problemerne:

En indsats mod drivhuseffekten har givet

resultat, selvom Kina stadig er verdens største forurener. Udledningstempoet er blevet sat væsentligt ned i de senere år, bekræfter en international undersøgelse fra Yale og Columbia-universiteterne i USA. Det kan bringes endnu længere ned, hvis Kina ligesom USA går over til at lade skifergas erstatte de traditionelle kul, hvilket er til overvejelse i øjeblikket på regeringsplan i Beijing.

For første gang siden 1989 er Kinas miljølovgivning blevet revideret. Det skete ved forårssamlingen i Den nationale Folkekongres, Kinas lovgivende forsamling, og det giver myndighederne flere og bedre muligheder for at straffe virksomheder, der forurener mod reglerne. Enkeltpersoner, der bevidst forurener eller tilbageholder eller forfalsker data om forurening, kan nu idømmes fængselsstraf, samtidig med at virksomhederne pålægges at offentliggøre måleresultater om deres påvirkning af miljøet.

Myndighederne har samtidig skærpet kursen over for miljøsyndere: I første kvartal i år fik 7000 virksomheder bødestrafte på tilsammen 88 millioner yuan. I første kvartal i fjor var tallene 2000 bødestrafte virksomheder og 9 millioner yuan i bødesum.

Restriktioner på bilkørsel i de mest plagede byer, investering i eldrevne bybusser og taxier er proaktive bestræbelser på at mindske luftforureningen sammen med investering i vedvarende energi som vindmøller og solceller.

Byer og regioner, der gør en særlig indsats for at nedbringe luftforureningen, vil få en

mærkbar økonomisk belønning fra centralregeringen, mens et i miljøkredse diskutabelt tiltag er Kinas massive udbygning af atomkraft til afløsning for de forurenende kul.

Og vand? Et gigantisk ingeniørprojekt med kanaler, der skal føre vand fra det sydlige Kina og fra Himalaya til det tørstende nord, vækker opmærksomhed i øjeblikket. Mens en række dæmningsprojekter, der skulle være led i forsyningen af vedvarende energi i form af vandkraftanlæg, giver anledning til diskussion – dels fordi de, som ved Yangtze-flodens Tre Slugter-dæmning er årsag til store folkeflytninger, dels fordi deres miljø-konsekvenser på længere sigt er ukendte.

Under alle omstændigheder: Miljøet er et hovedpunkt på den kinesiske dagsorden, og den nuværende parti- og regeringsledelse har tydeligt tilkendegivet, at det ikke at gøre noget ikke længere er nogen valgmulighed.

Og som noget særlig perspektivrigt: Kommunistpartiet er begyndt at acceptere frivillige organisationer, de såkaldte NGO'er. De har hidtil haft trang gang på jorden i folkerepublikken, men det er åbent blevet anerkendt, at når miljølovgivningen fra 1989 nu endelig blev revideret, så var det ikke mindst efter pres og på grundlag af argumentation fra en frivillig miljøorganisation.

Som indledningsvis skrevet: Der er muligheder i Kina. ■

Artiklen er afsluttet ultimo maj 2014.

Kinesiske stemmer



Vi har lige passeret 25-året for Tian'anmen: -episoden, -tragedien, -massakren, -myten – vælg selv.

I vores dækning har vi valgt den kinesiske indfaldsvinkel ved at overlade ordet til stemmer, som er nok så autentiske i forhold til en forståelse. Ikke nødvendigvis så meget af begivenhedsforløbet, som af hvordan man som individuel kineser kan forholde sig.

Det handler ikke om rigtigt og forkert, men om at mønten som regel har mere end en side.

Vi bringer uddrag af to fantastiske personlige kinesiske historier:

- Illustrationerne er fra P. Ôtié og Li Kunwus mesterlige grafiske biografi *Et kinesisk liv. 3. Pengenes tid*. Her diskuterer de to forfattere, hvordan de skal tackle 6-4.
- Teksten er citater fra Rolf Melheim og Morten Stensbys usædvanlige krønike om deres kinesiske ven Rush og hans historie (læs anmeldelsen af *Højhastighetslandet* på s. 35).



Rush

“

Senere gikk flere i demonstrasjonstog gjennom Beijing. I hele 80 av landets byer fulgte folk eksemplet, om enn i mindre grad. Kinesiske medier støttet demonstrasjonene, og det bidro til at de vokste for hver dag. Til og med funksjonærer fra Kommunistpartiets skolesenter deltok. Den 17. mai marsjerte mer enn en million gjennom gatene med høylytte rop og med bannere der nesten alle problemer i samfunnet ble tatt opp. Det var den største demonstrasjonen i Kommunistpartiets historie.

Åpningen mot Vesten hadde vist det kinesiske folket hvor fattig Kina var, og hvor rikt Vesten var blitt', sier Rush. 'Demonstrantene krevde blant annet tiltak mot korrupsjon, som etter åpningen mot Vesten var blitt et problem. Man kunne også se bannere med paroler som krevde tiltak mot prisstigningen, som året før hadde vært på sjokkerende 18,5 prosent, blant annet som en følge av avreguleringen av prisene og overgangen til markedsøkonomi. Og prisene fortsatte å stige i 1989. Dette ga lavere levestandard for alle med fast inntekt, og det gjaldt de fleste.



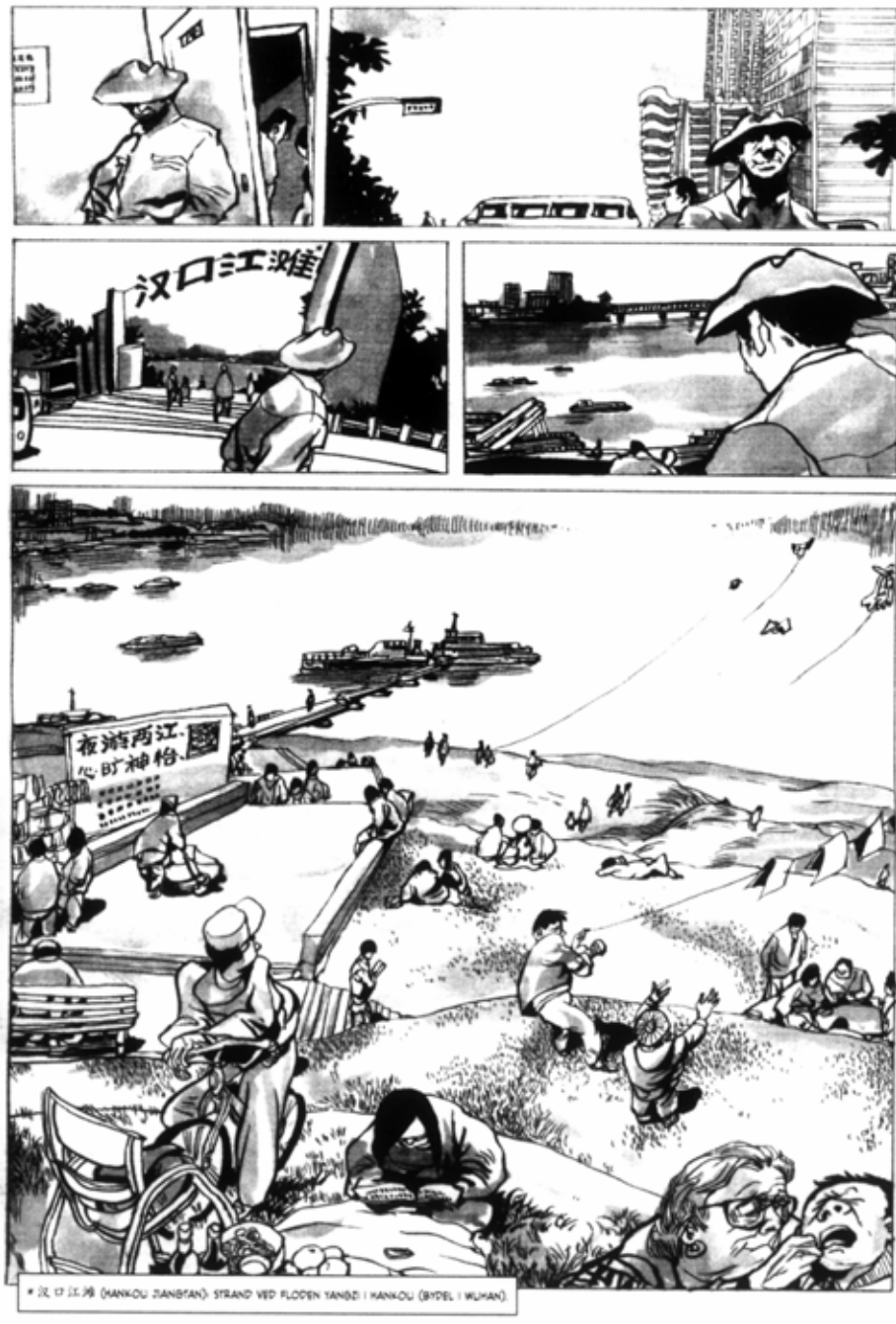
Andre demonstranter var imot at statsbedrifter skulle kunne gå konkurs og folk miste velferdsgodene sine. Kort sagt: Der var stor misnøye mye på grunn av markedsreformene?

...

'Uvissheten var stor', forteller Tang, en lærer i Beijing. 'Jeg husker godt at mine foreldre støttet demonstrasjonene. De mente kravene var rimelige, og markerte også sitt syn ved å være ute i gatene sammen med alle de andre som protesterte.' Folk i byen

opplevde noen uvirkelige dager de aldri før hadde sett maken til. Men den 20. mai kunngjorde myndighetene i Beijing unn-takstilstand. Det betydde at det formelt var straffbart å fortsette okkupasjonen av plassen. Ingen ante hva som kom til å skje.

'Jeg tror studentenes hensikter utelukkende var gode i starten, men så skjedde noe uforutsett. Tingene kom ut av kontroll', sier Rush. 'Kanskje kom det profesjonelle bråkmakere til? Myndighetene sa etterpå at utenlandske krefter hadde vært involvert.'



Da studentene ikke respekterte unntakstilstanden og ikke ville fjerne seg, beordret Deng Xiaoping, leder for Statens militærkommisjon, soldater å ta seg inn til sentrum og rydde plassen. Han skal, ifølge sin datter, ha sagt at hvis studentene ikke fjernet seg fra plassen frivillig, fikk de ta konsekvensene.

Ledelsen i Kommunistpartiet var splittet og redd for å miste kontrollen. De visste sannsynligvis ikke hvordan en slik situasjon skulle håndteres. Vi kan undres over hvorfor ikke poli-

ti med tåregass ble satt inn. Myndighetene hevdet i ettertid at de ikke hadde noe effektivt opprørspoliti, bare vanlige ubevæpnede politifolk. Det som gjorde situasjonen prekær, var at demonstrasjonene pågikk så lenge. Mer enn 20 bussruter i Beijing sentrum var innstilt eller omdirigert i de 56 dagene plassen var okkupert. I områdene nærmest plassen kom forsyninger ikke fram til butikker, hoteller og kontorer. Kunne myndighetene ha handlet annerledes? Kunne de ikke hamlet opp med en gjeng misfornøyde studenter gjennom siviliserte samtaler? Tydelig-

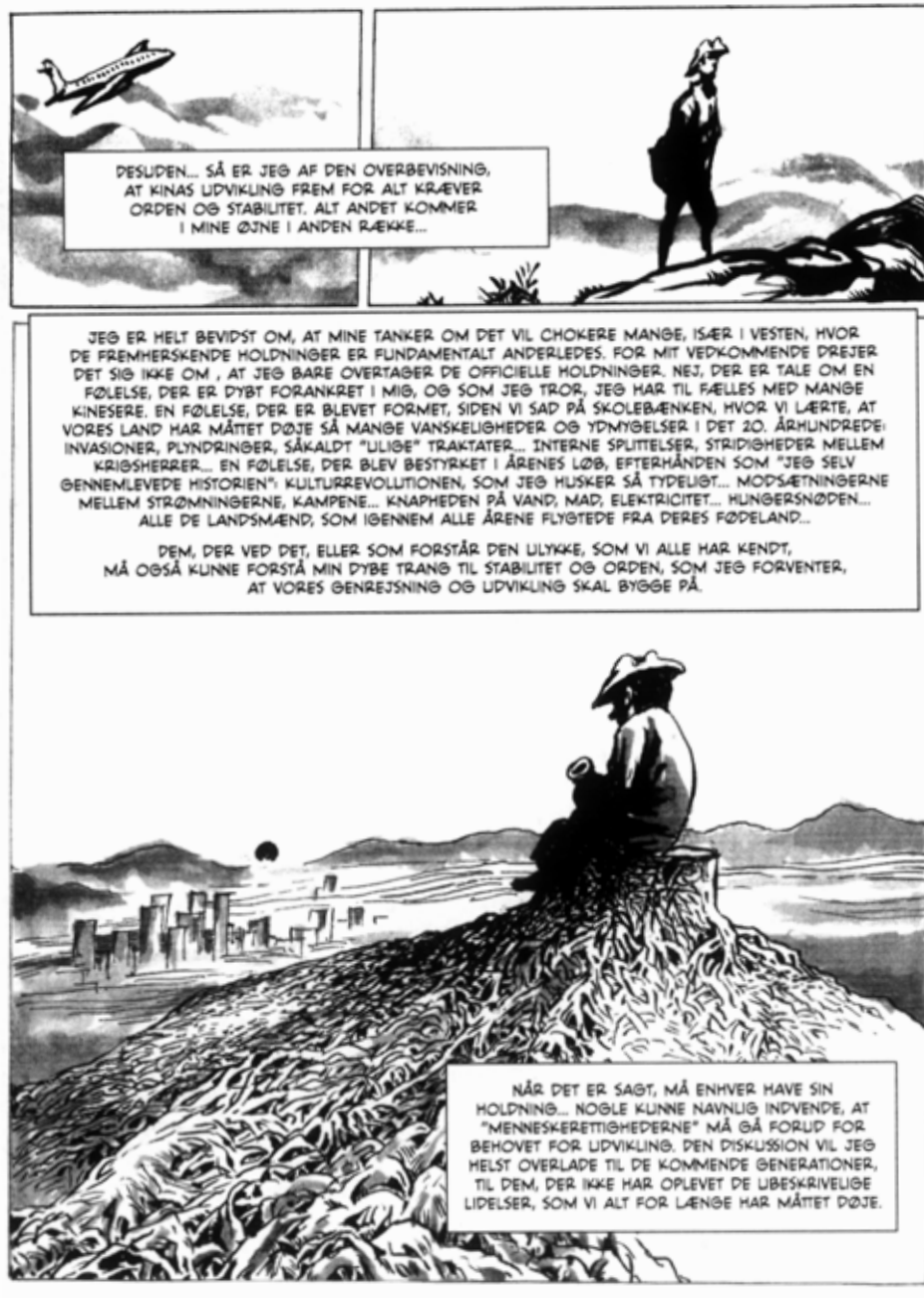


vis ikke. Tingene kom til slutt ut av kontroll, og resultatet ble en tragedie.

Myndighetene, med Deng Xiaoping i spissen, valgte å bruke 150 000 soldater for å stoppe uroen. I nyhetssendingen kl. 18.30 den 3. juni ble befolkningen bedt om å respektere unn-takstilstanden og holde seg hjemme.

....

'Vi snakker ikke om 4. juni 1989, fordi vår nåværende regjering ønsker å se framover og legge disse motsetningene bak seg', sier Rush alvorlig. 'Saken viste at både studentene og regjeringen var naive. Kina hadde ingen vestlig, demokratisk tradisjon. Studentene var som bortskjemte barn. Regjeringen sørget helt fra starten for mat, telt, provisoriske toaletter og søppeltømming til dem på plassen. Myndighetene forærte dem til og med mer enn 50 av kommunens utrangerte busser, slik at de kunne bruke disse som bolig under okkupasjonen



av plassen. Hvilken annen regjering ville ha gjort noget slikt? Det var nesten som å støtte et revolusjonært opposisjonsparti, i stedet for å stoppe det med en gang. Jeg jobbet som guide og var i Beijing. Dette var noen surrealistiske uker og måneder for oss, og framfor alt veldig avgjørende for Kinas framtid. Landet kunne endt i kaos og maktkamp, og kunne i verste fall gått i oppløsning hvis uroen hadde fått fortsette lenger. Det var svært trist for landet og for Deng at dette hendte, siden han ellers hadde gjort så mye positivt for landet.'

Dengs datter, Deng Rong, sa til den amerikanske avisen New York Times at fiaskoen delvis skyldtes at landet var uerfarent når det gjaldt opprørskontroll. 'Det var en tragedie', sa hun. 'Ingen ønsket å se det som skjedde. Mange døde, både vanlige mennesker og militære, og noen av dem døde en svært grusom død.'

”



Med regentparret til Kina i 1979 var Nils Thostrup som journalist og Klaus Gottfredsen som fotograf.

I anledning af regentparrets besøg nr. 2 i Kina har vi bedt d'herrer om at dykke ned i mindekassen.



På Royalt besøg i Kina

1979



Sådan var det den gang i 1979: For de almindelige kinesere var det stadig en oplevelse at se et større opbud af vesterlændinge – selv i bilkortege. De vinkede ikke, men klappede – og det hørte til god tone at klappe igen, selvom man sad bag de tonede bilruder.

Der er et gammelt journalist-ordsprog, der siger, at mands minde er otte dage – forstået på den måde, at læsere/seere/lytteres hukommelse er så kort eller flygtig, at der ikke skal meget til, før en dagsorden er glemt og fortrængt af den næste.

Således også med de erhvervsrettede danske medier, der i forbindelse med regentparrets forårsbesøg i Kina kom med bagudrettede småsure bemærkninger om, at der ved parrets første besøg i folkerepublikken for 35 år siden kun var 16 erhvervsfolk, der drog med, i modsætning til denne gang, da der var en erhvervsdelegation på hele 100 virksomhedsledere i det royale følge.

Ikke et ondt ord om de 100 – og ej heller om de erhvervsfolk, der i 1979 ikke havde øje for de kinesiske muligheder. Men det er tilsyneladende gået i den store glemmebog, at sammenligningen er lettere urimelig: Det er to forskellige Kina'er, der har haft besøg af dronning Margrethe og prins Henrik, og det var to forskellige rejser.

EN PLAN PÅ PAPIRET

Det aktuelle Kina står skarpt og tungt tegnet på den offentlige lystavle, mens tidens slør sænker sig over 70'ernes Kina – så meget, at hvis nogen den gang havde sagt, at Kina ville overhale USA som verdens stærkeste økonomiske magt, ville vedkommende i bedste fald være blevet til grin, alternativt opfordret til at søge psykiatrisk hjælp for tvangsforstyrrelser, mens det i dag er en forestående kendsgerning.

Kina 1979 var et uland. De kinesiske ledere sagde det selv, og den kinesiske hverdag understregede det. Kina var fattigt, og hovedparten af befolkningen var udpint som følge af Mao-tidens to store sultforårsagende katastrofer, tvangskollektiviseringen under "det store spring fremad" og kulturrevolutionen fra tresserne.

I Kina 1979 hed landets officielle leder Hua Guofeng – manden, som formand Mao indend sin død i 1976 havde udpeget som sin efterfølger som partiformand med ordene "med dig ved roret er jeg tryk". Det er nødvendigt at understrege udtrykket "officielle leder", for han sang på sit sidste formandsvers, mens den økonomiske reformator Deng Xiaoping i kulisserne byggede op til den revolution, verden ser resultaterne af i dag.

Planen for skridtene ind på den kapitalistiske vej var lagt, men hverdagen i 1979 var fattig. Beijing var en grå by uden højhuse.

Shanghai var knap så grå, men dens karakterfulde bygninger stammede fra tiden, da stormagterne havde deres særrettigheder og brugte byen ved Huangpo-floden som finanscentrum og udgangspunkt for deres kinesiske forretninger. Hvor Pudong-distriktets skyskrabere – blandt verdens højeste – i dag rejser sig på flodens anden side som modstykke til The Bunds klassiske bygninger, var der den gang flade marker og enge som ud-sigt.

I en tid med smartphones, tablets og hele den elektroniske herlighed kan det sikkert være svært at forstå, men den gang var det et mareridt for journalister på besøg i Kina at komme igennem på telefon til hjemlandet. Udlændingssamtaler skulle bestilles, og der kunne være timers ventetid på at komme igennem.

Kineserne ville gøre det lettere for de danske journalister under dronningebesøget og lod en transportabel telefoncentral med særlig hurtig udlandsforbindelse følge delegationen. Men da man nåede Guangzhou i Sydchina, var den service forbi. Årsag: Det var en speciel mobil central, man havde kun den – og nu skulle den bruges i Beijing til et vigtigt amerikansk besøg!

En kvik kineser med kompetence reddede situationen for de deadline-prægede danske journalister. Helt ekstraordinært og mod kinesiske regler skaffede han en forbindelse, så samtalerne kunne gå over den dengang britiske veludstyrede kronkoloni Hongkong – og den danske artikel-transmission var reddet.

EFTER RANG OG STAND

Provincflughavnene havde terminalbygninger, der kunne minde om Skanderborg Station 1918 – med tilrøgede ventesale, i det nordlige Kina forsynet med gammeldags kakkelovne til vinterfyring.

Og man skulle ikke langt uden for de store byer, før vejnettet set med vestlige øjne var en dårlig spøg. Huller og grus, snavs og støv gjorde det til en tvivlsom fornøjelse at køre i royal kortege. Fint nok for den forreste vogn med de kongelige, men længere nede i rækken ... Og bagerst i rækken, uha, uha.

Med tilføjelsen, at den gang som i dag havde de kinesiske arrangører et skeptisk syn på journalisterne, repræsentanterne for den såkaldt fjerde statsmagt. Så gæt, hvem der var placeret sidst i den flotte kortege, som i øvrigt blev behørigt beundret af de udkommanderede folkemasser.

De var en af de kinesiske værter bestræbelser på at gøre besøget til en succes, ligesom alle sejl blev sat med hensyn til de



Op sådan var det også, den gang i 1979 – grå bygninger og cyklisterne hær prægede gadebilledet i de store byer. Nutidens billede med højhus ved højhus og bilfyldte gader var en drøm, der ikke var begyndt endnu.



Der er ingen tvivl om, at for regentparret var 1979-rejsen til Kina en meget stor oplevelse, hvor ikke mindst dronningen sugede til sig af viden om det gamle kultursamfund og dets kommunistiske nutid.

gastronomiske anstrengelser, der er en uafvendelig del af et Kina-besøg. Men også her lå ulands-status og fattigdommen bagved, ikke så mærkbart i Beijing og Shanghai, men længere ude i provinsen, f.eks. i den gamle kejserby Xi'an.

Den kinesiske kunst ikke at tabe ansigt kom her til sin ret, da det gjaldt om at kamufflere manglen på gode råvarer til den store officielle banket: Absolut intet at indvende mod serveringen ved hovedbordene, men jo længere væk fra dem, man sad, des ringere kvalitet – for ikke at bruge stærkere ord. Det her er ikke journalist-ynk over dårlig forplejning, men en konstatering af, at fattigdom har mere end en pris, når der er royalt besøg – og i det hele taget.

Nærværende skribent kunne i hvert fald seks år senere som guide for en af de første egentlige turistturer til det nye Kina under et besøg i en folkekommune ved Shanghai fortælle de danske rejsende, at den banket, de blev budt på, var klasser over, hvad gæsterne i de nedre rækker havde fået ved flere af dronningebanketterne.

De økonomiske reformer, der gav bønderne lov til at tjene penge, var slået igennem, og kineserne var stolte af, hvad de kunne præstere.

DET VAR KULTUR

Xi'an i øvrigt: Det er byen, der er kendt for sit storslåede museum over Qin-kejserens nedgravede hær af lersoldater – besøgt af tusin-

der af danske turister specielt i 90'erne og 00'erne. Det var i 1979 ikke meget mere end et stort overdækket hul i jorden, som man den gang – og det gjaldt også dronning Margrethe – kom til ved at balancere af sted på en plankesti over en mudret mark.

For den arkæologisk og historieinteresserede dronning som for alle andre deltagere i rundreisen en oplevelse at få lov at kigge ned i arkæologernes værksted – og en understregning af, at det var et kulturbesøg, dronningen og prinsen var på. Ikke en erhvervsrejse.

Til sammenligning: Den gang var der fra regeringshold én minister med – daværende udenrigsminister Henning Christophersen fra Anker Jørgensens SV-regering, og han var kun med ved den officielle del af besøget i Beijing. Denne gang havde regeringen fundet det nødvendigt at sende hele tre ministre – udenrigsminister Martin Lidegaard, fødevarerminister Dan Jørgensen og handels- og udviklingsminister Mogens Jensen.

FODNOTE 1:

Trods den kulturelle overvægt var der dog også den gang i Beijing et erhvervmæssigt indslag i form af møde mellem de danske erhvervsledere og betydningsfulde kinesere – med den kinesisktalende prins Henrik som isbryder, en af de talrige gange prinsen har været døråbnende ambasadør for dansk erhvervsliv. En indsats han ikke i offentligheden har fået den respekt for, som han fortjener.

FODNOTE 2:

I den lille erhvervsdelegation i 1979 var repræsentanter for A.P. Møller-Mærsk og ØK, sidstnævnte den gang det store danske navn som rederi og handelskompagni med Kina-kompetence.

I dag: A.P. Møller-Mærsk kræver ingen nærmere præsentation, heller ikke i Kina. Og ØK? Ja, tidligere tiders storhed er reduceret til et internationalt flyttefirma plus en pengetank – og det ville ingen have spået i 1979.

Som så meget andet, der vedrører Kina og springet fra udviklingsland til den ene af to dominerende faktorer i verdensøkonomien. ■

Nils Thostrup er journalist. Han har rejst utallige gange i Kina siden 1979 og skrevet fire bøger om landet.

LÆR KINESISK

Kinesisk Begyndersystem 1-3



Med **Kinesisk 1** vil brugeren lære at føre en elementær samtale på moderne standardkinesisk (mandarin) om emner så som arbejde, familieliv, transport, indkøb og ferie.

Som separat udgivelse er der cd'er med oplæsninger ved indfødte kinesere. Tekststykkerne er indtalt i to tempi.

Kinesisk 2 henvender sig til brugere der har et basalt grammatisk kendskab og ordforråd på kinesisk. Bogen introducerer lettere kinesiske tekster og basal kommunikationstræning. Der er også cd'er med oplæsninger af bogens tekster.

Til **Kinesisk 1** og **2** er der websites med forskellige interaktive øvelser og en interaktiv oversigt over alle lyde på moderne kinesisk.

Udgivelserne **Kinesisk 1** og **2** er produceret med støtte fra Undervisningsministeriets Tips- og Lottomidler.

Kinesisk 3 præsenterer lettere kinesiske originaltekster og henvender sig til brugere, der besidder et basalt ordforråd på kinesisk.

Kinesiske Skriftegn – For begyndere



Bogen introducerer bl.a. de byggeklodser som tegnene er sammensat af, reglerne for at skrive tegn og deres historiske udvikling. Udgivelsen præsenterer 300 basale skriftegn og viser, hvordan tegnene skrives streg for streg og angiver deres betydning og udtale.

Øvebogen træner skriftegnsgenkendelse, tegnenes opbygning, form, udtale og betydning.

Øvebogen følger lærebogen lektion for lektion.

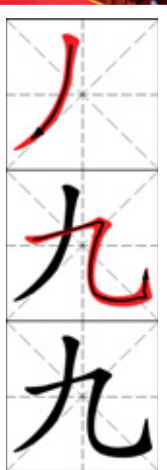
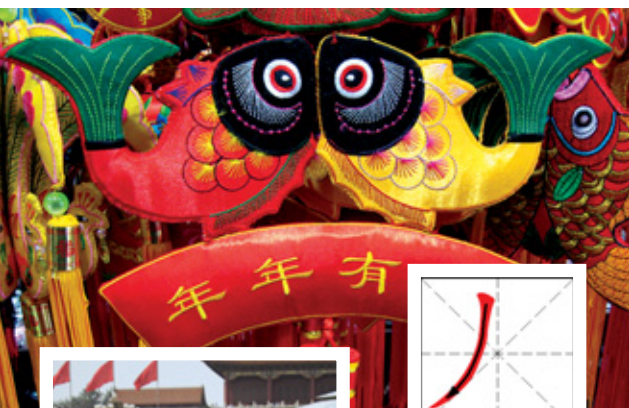
Ni Hao Zhongguo – Kinesisk for begyndere



Denne iBog® er en ny og helt unik internetbaseret og interaktiv udgivelse til indlæring af kinesisk sprog og kultur. **Ni hao Zhongguo** giver en basal indføring i moderne kinesisk sprog og kultur. Indlæringen sker via dialoger og tekster, der afspejler relevante og tidstypiske aspekter i det moderne kinesiske samfund, og som alle er optaget i Kina med kinesiske medvirkende. Dialoger og tekster suppleres med relevant samfundsstof, et omfattende billedmateriale, grammatik, gloser og en lang række interaktive øvelser.

Udkommer sommeren 2014

Forfatterne til alle udgivelserne:
Lene Sønderby Bech og Christian Nielsen



DAOISTISK LEVE-LÆRE I MODERNE FORMAT

De to store værker *Den Gule Kejsers klassiker om indre medicin* og *Klassikeren om de vanskelige områder* er udkommet på dansk i en ny, samlet e-bogsudgave. Bøgerne, der menes skrevet over tidsperioden fra 4-300 år f.v.t. til godt 200 år e.v.t., er unikke historiske værker med stor betydning for forståelsen og praktiseringen af klassisk kinesisk medicin.

Bøgerne fremlægger specifikke akupunkturpunkter og deres funktioner såvel som mere generelle råd om harmonisk leve-lære. På den måde er der tale om en praktisk manual for akupunktører, kiroprapeuter, zoneterapeuter og massører.

Derudover vil bøgerne også finde et hjem hos læsere med interesse for kinesisk kultur-arv og filosofi, da mange daoistiske og korrelative korrespondanceteorier præsenteres for første gang her i spørgsmål/svar-format mellem den gule kejser og hans hoflæge Qi Bo.

Der har siden 1997 været en dansk oversættelse af begge tekster i handlen, men der er flere gode grunde til at investere i den nye udgave.

Hvor indholdet af teksterne fremstår uændret, har selve fortolkningen og oversættelsen været under en særdeles skarp redigeringslup. Man får fornemmelsen af, at Hugo Hørlych Karlsen har levet af vand, brød og Huang Di Nei Jing, siden han udgav den første oversættelse. Han har i mellemtiden lært sig selv at læse klassisk kinesisk og har studeret kinesisk medicin, hvilket giver ham unikke briller at udforske og oversætte den gule kejsers visdom med.

Resultatet er blevet en smuk og poetisk oversættelse, der kan læses som et filosofisk værk eller bruges som et umådeligt praktisk moderne redskab. Specielt oversættelsen af akupunkturpunkternes navne er yderst vellykket. Lyriske og smukke, bibeholder navnene også den praktiske indsigt i punkternes beliggenhed og funktion.

Man fornemmer, at Hugo Hørlych Karlsen har både stor respekt for materialet og en dyb forståelse for de filosofiske teorier, der ligger bag de ældgamle tekster.

Set med praktiske øjne er det nye e-format en gave til læseren. Selve layoutet kunne må-

ske godt være mere grafisk inspirerende. Der er lidt 90'er-agtigt tekstbog-skrevet-på-hjemmecomputer over den. Men de grafiske mangler er nemt overset, fordi noteapparatet er yderst brugbart, velorganiseret og gennem tænkt.

Det tilhørende appendiks, der fås som en selvstændig del til e-bogen, er alene en god grund til den investere i den nye udgave. Her er diagrammer, velanlagte skemaer, der gør bogen oplagt til selvstudie og et naturligt valg for akupunktørstuderende som fagligt redskab.

Hele den originale tekst findes også i appendikset, hvilket gør nærlæsning af både kontekst og tegn til en leg.

Den Gule Kejsers klassiker om indre medicin og Klassikeren om de vanskelige områder

Ny, revideret oversættelse af Hugo Hørlych Karlsen
Nordøsten 2014, e-bog 499 kr.
E-bogslæser med e-bogen i 999 kr.

Appendiks til e-bogen ved Hugo Hørlych Karlsen og Petra Vestergaard Pedersen
Nordøsten 2014,
e-bog, 458 sider, ill., 75 kr.

Rikke Blessing
er uddannet både i kinesisk og akupunktur og kinesisk medicin.
Se blessingacu.com.

HUGO HØRLYCH KARLSEN

FRA OVERSÆTTERVÆRKSTEDET

Tiden har stået i oprydningens tegn efter udgivelsen af *Den Gule Kejsers klassiker om indre medicin* og *Klassikeren om de vanskelige områder* – oprydning i notater på papir og oprydning i computerne. Under dette arbejde fik jeg øje på følgende talforhold:

Den klassisk kinesiske tekst, jeg har oversat efter, indeholder:

- cirka 2.500 forskellige klassisk kinesiske tegn.
- Hvert af disse tegn har forskellige betydninger/ord i sig afhængigt af konteksten.
- i alt 137.033 klassisk kinesiske tegn. Det hyppigst forekommende tegn er det grammatiske tegn 之. Det forekommer 5.493 gange. Det næstmest forekommende tegn er qi: 氣. Det optræder 3.104 gange, og det siger noget om, i hvor høj grad disse to klassiske tekster handler om energien i naturen, i mennesket og i de sociale relationer.
- min færdige oversættelse er på 278.276 ord (917 sider).
- Det selvstændige appendiks til oversættelsen er på 59.414 ord (458 sider), eksklusive skemaer og illustrationer.

Og så må det være 'Kejseren', der skal have det sidste ord: "Fredfyldt glæde, tomhed og ikke-væren, den sande qi indfinder sig der. Når essens (jing) og ånd (shen) er vel bevogtede i det indre, hvor skulle ubalancer da kunne komme fra? En vilje der er i ro, kun få ønsker, hjertet afspændt, og du vil ikke føle frygt. Kroppen kan da arbejde uden at blive udmattet, qien strømmer frit, så enhver kan følge sine ønsker, og alle får det, de længes efter".

恬淡虛無，
真氣從之，
精神內守，
病安從來。
是以志閑而少欲，
心安而不懼，
形勞而不倦，
氣從以順，
各從其欲，
皆得所願。

En klat æselsæd

*Det søde liv stiller sjælen frit,
Bedårende brise stiller dig frit.
Tåben indser aldrig, at våren vil ende brat,
Hundrede gylden for en nat gør ham en smule mat.*

Vi er nået til den anden bog i den stort anlagte danske oversættelse af mesterværket indenfor kinesisk talesproglitteratur, *Jin Ping Mei* fra 1500-tallet.

Den første bog introducerede romanens hovedperson, den velhavende og korrupte apoteker Ximen Qing. Med sine mange drikkebrødre og lyssky forretningsforbindelser turnerer denne hensynsløse og selvoptagede figur rundt på bordeller og værtshuse. Hans mange intrigante hustruer, konkubiner og elskerinder byder sig til i en benhård kamp om hans gunst, men den evigt begærlige Ximen Qing er altid på farten i jagt på nye erotiske eventyr.

I denne anden bog centrerer handlingen om rænkespillene mellem Ximen Qings seks hustruer i deres intense kamp om at blive hans foretrukne. Apotekeren selv fordriver stadig sin tid med drikkelag og med at nedlægge kvinder på stribe. Prostituerede og tjenestepiger, ja selv hans naboer og bedste venners hustruer bliver besættende mål for denne ensporede figur, og skæbnen vil, at han altid lykkes med at nedlægge sit bytte, blot for at opdage, at et endnu mere interessant bytte venter rundt om hjørnet.

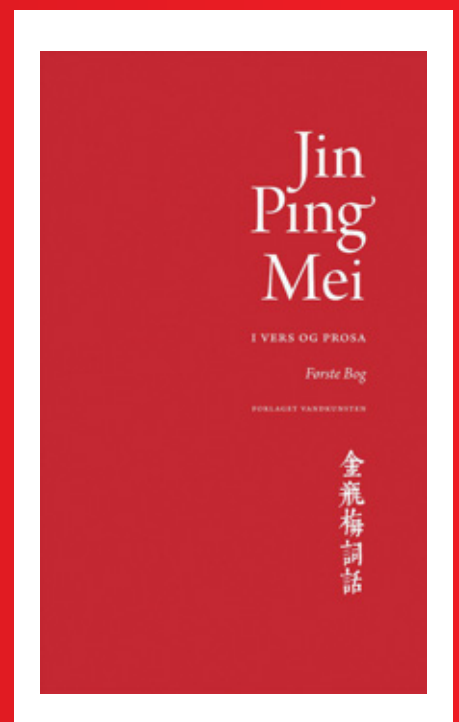
Bag den velpolerede og dekadente overflade i den velhavende familie, ulmer voldsomme følelser af begær og had. Disse følelser kommer konstant til overfladen i ekstreme handlinger af vold, mord, druk og erotiske eskapader af enhver tænkelig og utænkelig art.

De erotiske eskapader er levende beskrevet i digte, der ikke overlader meget til fantasi: "I lampernes svage lys og skygge bag kølige silkeforhæng: snart kommer den ene, den anden viger; den ene går til angreb, den anden parerer: den ene åbner armene af jade, den anden løfter lotusfødterne... Som sommerfugle og bier, der er berusede af lyst, er det dem umuligt at holde op igen..." og "Fruens gemak er blevet til et glædens paradys. En stund så kort, og en klat æselsæd er havnet i Jinlians skød."

Som i de andre store klassiske kinesiske fortællinger lyder der også i *Jin Ping Mei* advarende toner fra forfatteren om, at følelser og begær leder til fordærv. Her i bogens indledende kapitler er Ximen Qing absolut ikke lydhør for advarsler: "Rigdom og velmagt er lykkens lod. Berømmelse har dog sin dyre pris. Om skæbnen vil, da går det betids. Om skæbnen ej vil, nytter ingen dåd."

Ximen Qings begær bliver større og større, og hans behov kræver stadig mere ekstreme oplevelser for at blive tilfredsstillet. Hvor levende beskrevet de end er, fungerer hans mange hustruer, kurtisaner og elskerinder også som allegoriske billeder på stadierne i denne begærlige færd mod det fordærv, som måske slutteligt vil rense ham.

Anden del af *Jin Ping Mei* er som den første del grum og dystert, men også lysende klar; den er overfladisk og eksalteret, men også dyb og allegorisk, men først og fremmest er den humoristisk og blændende godt fortalt.



Oversætteren Vibeke Børdahl har igen præsteret det ypperligste i sin oversættelse af bogens mange udtryksformer. Poesi, sange, moralske påbud og vulgært talesprog bliver alle mesterligt oversat og fordansket. *Jin Ping Mei* har ophav i samtidens mundtlige historiefortælling, hvor tilhørerne skulle pirres til at fortsætte med at lytte med, og det lykkes til fulde også i denne oversættelse.

Man nærmest sluger fortællingen i ét hug og sidder netop pirret tilbage og venter spændt på den tredje del. Må den komme snart.

Jin Ping Mei. Anden bog

Oversat fra kinesisk af Vibeke Børdahl
Forlaget Vandkunsten 2013
Bind 2, 300 sider, ill. 300 kr.

Nr. 1 blev anmeldt i Danmark-Kina nr. 98

Lene Sønderby Bech

og Christian Nielsen
er begge sinologer med
speciale i kinesisk litteratur.

**Sammen har de påtaget sig opgaven
med at skrive et komplet dansk
lærebogssystem til undervisning
i kinesisk i gymnasiet.**

Et møde med Kina under forandring

Yiyun Lis debut, novellesamlingen *Efter tusind års fromme bønner* (fra 2005), åbner op for nutidens Kina, hvor kløften – eller sammenblandingen – af det, der var, og det, der er, står intet skarp.

Det gør den takket være Yiyun Lis prosa, som er stille og fjern på overfladen, men som samtidig er så klar, at den lader læseren stirre ned gennem de mange lag af skæbner, kultur og livsvalg, der gør, at personerne oftest generationsopdelt står i hver deres lejr, og aldrig til fulde kan forstå hinanden. Der er mange portrætter af en ungdom, som er kommet videre, og en velmenende forældre-generation, der ønsker at beskytte og hjælpe, men som ikke kan.

Som i novellen "Søn", hvor Hung, der er bøsse, vender tilbage for at besøge sin mor, fast besluttet på at gøre op med hendes ønske om at arrangere et ægteskab. Eller i titelnovellen "Efter tusind års fromme bønner", hvor en far tager til USA for at hjælpe og tilgive datteren, der er blevet skilt.



Som sådan er denne fremstilling af forskellen mellem den forrige generation og den nuværende vel et typisk emne, og noget, der særligt præger den kinesiske virkelighed, hvor forandringerne har været grove og voldsomme også i de seneste årtier. Men sproget er hos Yiyun Li også præget af interessen, og der kigges mildt og sympatisk på alle de involverede, uden at der drages konklusioner.

I "Kærlighed på markedspladsen" er det således også lighederne, vi ser, mellem datteren, der er gammeljomfru og nægter at lade sin romantiske drøm dø, og moderen, der sælger verdens bedste krydrede æg, og som nægter at gå på kompromis med kvaliteten. De forfølger hver især det, de tror på, med samme stædighed, skønt ingen forstår dem, og de ikke forstår hinanden.

Selvom de to er ens af natur, har generationskløften og det forskubbede liv – moderen er analfabet fra landsbyen, datteren universitetsuddannet i Beijing – sat dem ude af stand til at forstå hinandens handlinger.

Det er disse sprækker og møder, der giver et blik på det Kina, Yiyun Li har forladt, og det er faktisk en meget fin måde at møde denne virkelighed på. Det er meget fint fornemmede skildringer, der giver et indblik i det virkelighedsnet, der skabes via sladderens og traditionens Kina på den ene side og befrielsens og mulighedernes Amerika på den anden side.

Det giver også et indblik i bevægelsen væk fra barndommen ud mod drømmen, i både en ømhed for det, der gik tabt, og en letelse over at være sluppet væk. Som sådan er denne forskydning menneskelig og let genkendelig i hele verden; det er livets rejse.

Men i sin kontekst mellem Kina og USA, giver denne specifikke forfatters rejse samtidig et portræt af den kinesiske virkelighed, som er interessant. Blikket er nok givet af en kineser, der har fået sin (og sine forældres?)

drøm opfyldt og er kommet til Amerika. Og jeg fornemmer i novellerne, at Amerika står som det forjættede land, drømmen, muligheden, befrielsen. Her drager de forfulgte bøsser og demonstranter hen, og her kan man udleve sine drømme.

Den samme bevægelse gentages i øvrigt fra by til land, og billeder på dem, der tabte og måtte vende tilbage, ses i noveller som "Kærlighed på markedspladsen" og "Udødelighed".

Det, der bærer novellerne op og ud over dette amerikansk-kinesiske tilbageblik på fortiden, som vel nærmest er en kliche, er den mildhed og kærlighed, man møder fra fortælleren overfor de fortalte, og den bevidst glatte overflade, der undlader fordømmelse i novellerne. I nogle af novellerne, som "Tilovers" og "Efter et liv", synes manglen på spændingsfelt i fortællingen helt at overtage pladsen, og så mister denne læser interessen for de involverede.

Men det ændrer ikke ved, at det er noveller, der med deres blide blik skaber interesse for sine personer, giver et godt blik ind i den kinesisk formede generationskløft og litterært er smukt fortalt. Det er interessante billeder af en kinesisk virkelighed, og jeg nød dem.

Yiyun Li

Efter tusind års fromme bønner
Gyldendal 2013, 188 sider. 250 kr.

Sidse Laugesen
er magister i litteraturhistorie
med speciale indenfor
moderne kinesisk litteratur.

BEDRE END DE FLESTE

”Personlig føler jeg stor taknemlighed til Deng. Takket være hans reformpolitik er jeg i dag blant Kinas én procent rikeste’, sier vår venn mens han rygger sin BMW inn på parkeringsplassen.”

Allerede fra bogens første setning er interessen vakt. Hvem er den kineser, der så bramfrit fortæller her? Det er Rush, et meget passende engelsk navn for Zhou Donghang, der ejer et reisebureau. Bogens scoop er, at det er ham og hans historie, der fortælles.

Og samtidig sættes den personlige historie ind i en ramme, så Kinas historie de sidste 100 år også dækkes; slægtens historie bliver Kinas historie. Netop fordi de to forfattere udbygger og perspektiverer det personlige med det generelle. Man kan godt mærke, at de begge har været guider i Kina. Bogen er spækket med faktuelle oplysninger og i høj grad med de lidt anderledes og sjove vinkler, som en god guide ved, man gerne vil høre mere om.

Bogen starter tilbage i det gamle kejserrige. Rush’ bedstefar var godsejer og manchu. Han blev afhængig af opium og gik fallit, og familien fik en brat deroute. Rush’ far måtte arbejde hårdt fra sit niende år, men klarede sig trods svære odds. Han var en glødende kommunist og dybt partitro direktør i transportministeriet. To meget forskellige skæbner, der er illustrative for landet og udviklingen.

Men hovedvægten lægges på Rush. Han blev født i 1959, under Det Store Spring Fremad, og led af underernæring i en sådan grad, at forældrene frygtede for hans liv. Siden viste han sig nok så livskraftig, og takket være et talent for sprog fik han chancen for at tage springet fra lærer til guide. Her havde han et godt liv, men en dag spurgte en kvinde ham: Hvorfor starter du ikke dit eget firma?

Som spurgt, så gjort: I 1993 fik Rush 100.000 yuan i statsstøtte som startkapital – et dengang svimlende beløb – og DH Travel

var i gang. Og som man kan forstå, fik Rush succes, og om det og alt andet fortæller han glad og gerne. Også med en oprigtighed og detaljeringsgrad, der er sjælden.

For at tage et eksempel, der også viser koblingen mellem Rush og Kinas historie:

Vi hørte til en start om Rush’ BMW. Sådant en koster 600.000 yuan. Hans første bil, en Citroën CZ, kostede i 1997 140.000 yuan, en stor sum dengang, men prisen er faktisk kun det halve i dag.

”Bilene er altså blitt mye billigere i Kina – de rimeligste får du for under 50 000 yuan, rundt 40 000 kroner (norske red.). Det har ført til at landet nå har mer enn 50 millioner biler, og antallet stiger i raketffart. Det hele har utviklet seg så raskt at Kina i 2009 ble verdens største bilmarked. Det er likevel langt igjen til USAs nivå, der det finnes mer enn 200 millioner biler. Dersom Kina skulle komme opp på samme relative tall som USA i forhold til antall innbyggere, vil landet ha 1 milliard biler.”

”Han (Rush red.) hadde ikke førerkort. Det var helt vanlig i Kina for vel femten år siden, da kanskje halvparten kjørte rundt uten førerkort. ... ’Først kjøpte jeg et falskt førerkort for 300 yuan,’ erkjenner Rush. ’Førerkortene var lette å forfalske, og de var ikke registrert i noe offentlig register. Mange tok sjansen på dette. Jeg husker at jeg ble stoppet en gang av en ung politimann som studerte førerkortet lenge, han lurte nok fælt. Men han ga meg bare en liten bot og beslagla ikke det falske førerkortet.”

Ud over at give et indtryk af bogen viser citaterne også, at det norske sprog ikke er nogen hindring. Også fordi bogen som sådan er velskrevet og letløbende.

I det store og hele kommer bogen godt rundt om sit emne. Der er kun få steder, hvor der er skønhedspletter. Det, der under mest, er nok, at fx Zhou Enlai, Lin Biao og Liu



Shaoqi så at sige er skrevet ud af historien. Som en slags grundbog kunne det også have været godt at have mere om problematikker som korrupsion og de sociale omkostninger. Her spiller det også ind, at synsvinklen er Rush’ med de fordele og ulemper, det giver.

Men det vigtige er, at her er en anderledes og forfriskende tilgang til Kina. En bog, som er god både som intro til nye interesserede og så sandelig også med gods i for den, der har læst stakkevis af Kinabøger.

Den er herved anbefalet varmt.

Rolf Melheim og Morten Stensby
Høyhastighetslandet.

Historier fra det moderne Kina

Tell Forlag 2013, 256 sider.

ISBN 978-82-7522-4840

**Julie Brink er historiker
og redaktør af Danmark-Kina.**

EN NYTTIG BOG

I de seneste år er der udkommet flere undervisningsbøger om Kina på dansk rettet mod især eleverne på gymnasieskolerne i samfundsfag samt studerende ved Kina-studierne på landets universiteter.

En af de bedste, *Kina – individ og samfund* fra 2008 af de to danske professorer Mette Halskov Hansen (som dog er ansat ved universitetet i Oslo) og Stig Thøgersen (fra Aarhus Universitet), er nu udkommet i en opdateret 2. udgave under titlen *Kina – stat, samfund og individ*. Ud over at tilføje ordet stat til bogens titel har forfatterne opdateret en række data, hvor det har været nødvendigt, samt tilføjet et kapitel om Kinas rolle i det internationale samfund.

Resultatet er en fremragende bog, der på en præcis og velskrevet måde præsenterer nationen Kina, dens forskelligartede befolkning og ikke mindst den udvikling, de sammen har været igennem de seneste årtier.

At bogens forfattere begge er aktive forskere med årtiers erfaring fra felten i Kina skinner igennem i stort set alle bogens kapitler, hvor mange af forfatternes egne iagttagelser bruges til at levere illustrative eksempler, der underbygger bogens pointer og hjælper med at opbygge en samlet fortælling om Kina set fra kinesernes eget synspunkt.

Kina – stat, samfund og individ er intet mindre end en fremragende bog om det moderne Kina. Om det Kina, vi læser om i aviserne, hører om i nyhederne og ser billeder fra i fjernsynet, som f.eks. når Dronning Margrethe aflægger officielt statsbesøg.

Men i modsætning til de historier om og fra Kina, der finder vej til den brede danske offentlighed gennem nyhedsmediernes dækning, tager bogens forfattere sig god tid til at dykke ned i detaljerne og forklare de histo-

riske, politiske og samfundsmæssige begivenheder og forhold, der har været med til at forme det Kina, vi alle sammen nødvendigvis må forholde os til på godt og ondt.

Bogen dækker igennem sine 13 kapitler en lang række centrale emner og aspekter af det kinesiske samfund, herunder bl.a. opbygningen af partistaten; familien og individets rolle i nutidens Kina; massemedierne og muligheden for at ytre sig i det offentlige rum; de voksende miljøproblemer og befolkningens reaktioner herpå; ulighed og social velvære.

Som læser kommer man altså vidt omkring, men hele vejen igennem holdes man godt i hånden af bogens forfattere, der med indsigtfulde analyser hjælper læseren med at forstå de mange og komplekse familie- og samfundsmæssige relationer, en kinesisk statsborger anno 2014 må agere i.

Igennem hele bogen fokuseres der på de modsætningsforhold og interessekonflikter, der eksisterer mellem individet, familien, samfundet og staten. Det eksemplificeres og konkretiseres gennem brugen af 'cases', som forfatterne selv har erfaret gennem deres mangeårige feltarbejder i Kina. Det er gennem disse 'cases', det for alvor bliver tydeligt, at ikke blot den politiske dagsorden og lovgivningen konstant udfordres af den kinesiske befolkning, men også at implementeringen af sidstnævnte ofte halter mere og mere, jo længere man kommer væk fra magtens centrum i Beijing.

"Bjergene er høje og Kejseren er langt væk", som det kinesiske ordsprog siger.

Som erfarne undervisere ved begge forfattere udmærket, at det, der bl.a. kendetegner

en god undervisningsbog, er, at den giver læseren den nødvendige forståelsesramme til enten selvstændigt eller som en del af klasseundervisningen at kunne bearbejde og fortolke de oplysninger, der efterfølgende præsenteres.

Set i det lys er *Kina – stat, samfund og individ* et reelt pletskud, om end den nok egner sig bedre som grundbog for Kina-studerende på landets universiteter end som grundbog for de samfundsfaglige elever på gymnasieskolerne, selvom forfatterne selv hævder, at bogen er skrevet med begge målgrupper for øje.

Kina – stat, samfund og individ er med andre ord den oplagte bog at gribe ud efter for enhver, som ønsker at få en dybere forståelse for det moderne Kina. Andre end gymnasieelever og studerende på landets universiteter kan få stor gavn af denne bog. Alle, der interesserer sig for Kina eller i deres professionelle virke arbejder med Kina, bør gøre sig selv den tjeneste at læse den.

Mette Halskov Hansen & Stig Thøgersen
Kina – stat, samfund og individ
Forlaget Samfundslitteratur 2013
2. udg., 291 sider, 299 kr.

Morten Laugesen er ph.d.
og vicedirektør for SDC
(Sino-Danish Center
for Education and Research).



ERFARINGER MED KINESISKE TURISTER

HUĀN-YÍNG

I DAG ER DEN KINESISKE TURISME KONCENTRERET OM KØBENHAVN.

GØR MAN SIG KINA-KLAR, FINDES ET STORT POTENTIALE OGSÅ ANDRE

STEDER I LANDET – I FERIEOPLEVELSER SÅVEL SOM I FAGLIGE STUDIETURE.

Powershopping i Danmark.

Ovenstående kan blandt andet læses på www.huanying.dk, der er en videnplatform, som især giver gode råd og information om kinesiske turister i Danmark samt inviterer turismeaktører til at danne relevante netværk. Huān-yíng er et flot og vigtigt initiativ, igangsat af Oplevelsernes Academy med økonomisk støtte fra Syddansk Vækstforum og EU's socialfondsmidler.

Som besøgende på hjemmesiden og som læser af et af de værktøjer, der stilles til rådighed, nemlig manualen *Få nøglen til godt værtskab på kinesisk*, er jeg både meget imponeret og nysgerrig efter mere viden (og videndeling). Især ift. de dele af turismeerhvervet, der kan have en interesse for aktører i kommuner og regioner med samarbejde med Kina, samt for turismeaktører generelt uden for hovedstadsområdet.

For et åbenlyst spørgsmål, jf. de indledende sætninger ovenfor, må så være, hvordan vi danskere uden for København gør os Kina-klare?

I det følgende vil jeg give mit lille bidrag til videndeling. Det er baseret på personli-

ge erfaringer og kan måske give anledning til, at historier fra 'det virkelige liv' med kinesiske turister kan deles og diskuteres på huān-yíng-portalen, hvad enten det drejer sig om erhvervs- eller ferieturister.

Min reference tager især afsæt i min ansættelse hos Region Midtjylland som daglig ansvarlig for samarbejdet med Shanghai som søsterby/strategisk samarbejdsregion, hvor vi primært har erfaringer med erhvervsturister fra det offentlige Kina.

ERHVERVSTURISTER

– IKKE EN HOMOGEN STØRRELSE

Ingen tvivl – SHOPPE, det vil de! Og det i så høj grad, at alt andet kan vige.

For nylig oplevede vi for eksempel, at to personer fra en besøgsdelegation kvittede sidste punkt på det faglige program for at få brugt noget af opsparingen. Inden da (røbede vores tolk efterfølgende) havde de to aftalt med den resterende gruppe (der pænt og interesseret deltog i vores planlagte program), hvad de skulle købe på de andres vegne. Og det var ikke primært Ecco-sko og mælkeer-

欢迎

Velkommen

statning, de skulle have med hjem, men derimod et par dyre pelsfrakker.

Under den fælles officielle middag om aftenen kom det frem, at et par stykker fra den kinesiske delegation var skuffede over, at de ikke kunne købe Rolex-ure med hjem fra Aarhus, fordi forretningen først skulle bestille dem hjem. I Sverige, som de havde besøgt forinden, havde de kun kunnet købe ét Rolex-ur på stedet, så nu måtte de sætte deres lid til, at urene var på lager i Københavns Lufthavn.

>

Oplevelsen med den omtalte delegation, som for øvrigt var inden for begravelsessektoren i Shanghai, og hvis ene deltager var en velhavende forretningsmand, der ejer en begravelsesplads på Pudong, var blandt de mere ekstreme, hvad åbenlys, effektiv og ekstravagant shopping-adfærd angår.

Men alligevel gav den anledning til mange tanker efterfølgende: Skal vi fremadrettet tænke i faglige programmer, der fx indeholder aftenmøder og aftenbesøg på virksomheder og institutioner, så vores kinesiske gæster kan nå at shoppe i butikernes åbningstid? Bør vi, og kan vi, lokalt arbejde for længere åbningstider i forretningerne, eller blot i nogle udvalgte?

Bør vi i virkeligheden ikke omtænke den måde, hvorpå vi som offentlig myndighed eller institution modtager faglige erhvervsrettede delegationer og stille alternative fritidsmuligheder til rådighed med indtil flere værts-betalte tolke/guidere?

For selvom mange vil shoppe, er vores kinesiske gæster ikke en homogen størrelse. Nogle foretrækker måske sightseeing og kulturelle indspark, mens andre hellere vil opleve den friske luft ved havet eller noget helt tredje.

Tanken om fleksibilitet i de besøgendes program anbefales også i Huān-yíng-manualen i det afsnit, der omhandler erhvervsturister, det rette værtskab og god etikette generelt.

Manualen påpeger, at godt værtskab indbefatter at tilrettelægge både det formelle og det semi-formelle program, altså servicering af gæsten i alle hans vågne timer. Vil man det, og vurderer man som vært, at det forventes i en given delegation, mener jeg, at netop fleksibiliteten i det semi-formelle program er meget vigtigt. Ellers bør man nok kun fokusere på det faglige/formelle program.

Vi oplever i stigende grad, at etikette og kultur omkring det gode værtskab – såsom at tage sig god tid til sin gæst og byde på middage, fastlagte udflugter m.m. – har ændret sig gennem årene. Både vi som værter og de som gæster har i dag en meget mere pragmatisk tilgang til hinanden og måden at besøge og modtage hinanden på.

Tid er blevet en knap ressource for de fleste, og nogle kinesere på kort visit vil i virkeligheden hellere have ekstra tid på egen hånd end følge et spækket program, som er udtryk for værtens måske misforståede tilgang til kinesisk etikette.

Det er vores erfaring, som nok i høj grad bundet i, at vi primært har med kinesere fra Shanghai-regionen at gøre. De er vant til at rejse og omgås udlændinge, de har mange bejlere og ikke som for bare 5-10 år siden stor interesse i og tid til lange og mange 'courtesy-møder og -middage'.

Her skal det tilføjes, at vi også kan mærke en forskel på, hvorvidt det er nye venner fra Shanghai eller gamle relationer. Sidstnævnte kan i dag godt 'komme forbi' Danmark for blot at have et statusmøde med os på 1-3 timer, inden turen går videre til et andet land.

"Antallet af kinesiske overnatninger er mere end fordoblet over de sidste tre år, og VisitDenmark forventer endnu en fordobling fra 2013 til 2015 til 230.000 overnatninger"



Region Midtjylland har besøg af viceminister Li Xi fra Shanghai – den gode klassiske version med vægt på faglig substans.



Men måske kunne man også indlægge en tur ud i det blå?

Vores erfaring er altså, at et godt og relevant fagligt halvdagsprogram med frihed til at bestemme over resten af tiden er, hvad mange foretrækker. Det udelukker ikke, at nogen kan sige ja tak til et privat hjemmebesøg for at se et dansk hjem med egne øjne, men det sikrer den individuelle valgfrihed til at shoppe, tage en tur på kunstmuseet AROs eller spise en is ved havet.

Selvom delegationer fra det offentlige Kina ikke er en homogen størrelse, adskiller de sig typisk fra almindelige turister og private erhvervsturister ved at være på deres 'årlige' udlandstur, hvilket er vigtigt for os at være opmærksomme på.

Qua deres offentlige position er de underlagt en rejsebegrænsning, og resten af deres rejser det år forventes de at foretage inden for Kinas grænser – noget, som er stadig mere udtalt jo højere oppe i systemet, de er placeret.

Grundet denne begrænsning – og på trods af, at delegationerne ofte kun har et par dage her i landet, inden de skal videre til et andet skandinavisk eller europæisk land – bliver de lige som ferieturister i allerhøjeste grad ambassadører for vores lille land oppe nordpå!

UUDNYTTET POTENTIALE?

Som nævnt vil det i visse situationer være optimalt, at vi som værter kan tilbyde fleksible programmer for de kinesiske besøgende. At vi møder vores erhvervsturister på en anderledes professionel og kommerciel måde og prioriterer det administrative 'set-up' som et område, der kan skaffe nye arbejdspladser og øget omsætning herhjemme.

Det kræver en holdningsændring, når det offentlige Danmark – også uden for hovedstaden – skal bruge ressourcer på at 'sælge' Danmark som turistland og erhvervsturistland.

Faktisk har vi i Region Midtjylland fået henvendelser fra rigtig mange provinser i Kina, som ønsker at sende en faglig embedsmandsdelegation omkring Danmark på en Europatur. Her har vi ikke ressourcerne til at sige ja til andre end dem, der kommer fra Shanghai, som jo er regionens søsterby gennem godt 10 år.

Og vi har nok heller ikke lyst, for ærlig talt har vi en del af disse henvendelser mistænkt for mere at være udtryk for, at den årlige udlandstur står for døren for en eller anden in-

stans i den pågældende provins, end for seriøs interesse i et samarbejde.

Men omvendt, kinesiske embedsmandsdelegationer (seriøse som useriøse) har brug for en vært i Europa, der vil udstede dem et invitationsbrev, så de kan få et visum. Et invitationsbrev med et program for deres besøg betyder jo netop, at de besøger værtslandet og hører om og ser nogle af dets faglige fortræffigheder, ligesom det også forventes, at delegationen ved hjemkomsten til Kina har bidt mærke i vores faglige spidskompetencer.

Så spørgsmålet er her, om vi i virkeligheden gør os selv en bjørnetjeneste. Burde vi snarere udnytte den slags interesse mere strategisk og sætte henvendelserne i system og se det som en ny form for erhvervsturisme, der er med til at øge den hjemlige omsætning, skaffe arbejdspladser herhjemme og forhåbentlig på sigt øge kinesiske investeringer i Danmark og dansk eksport til Kina?

VEJEN TIL EN KINESERS HJERTE – FORDYBELSESTURISLEN?

Som nævnt indledningsvist har Danmark uden for hovedstaden en chance for at få en bid af kagen med kinesiske turister, hvis vi gør os Kina-klare. Det er min overbevisning, at vi i det jyske især bør interessere os for den kategori, der betegnes 'fordybelserjæsende' – på kinesisk 'shen du you'.

Jeg har ingen arbejdsrelateret erfaring med den kategori, men derimod gode og interessante diskussioner med tidligere medstuderende på kinesisk, danske rejsearrangører i Kina, kinesiske besøgende og danske og kinesiske kolleger.

Desværre levnes denne gruppe ikke megen omtale i Huān-yíng-initiativet, hvis gode råd primært fokuserer på turgruppeturisten eller den 'gamle slags turist', som også stadigvæk udgør langt størstedelen. Ikke desto mindre er der ingen tvivl om, at fordybelserrejse-turisten eller den 'nye slags turist' vinder frem.

"Langt størstedelen af kineserne

– cirka fire ud af fem

– bliver kun en nat i Danmark.

Næsten ni ud af ti overnatter i København

Det kunne være rigtig spændende og gavnligt, om turismeaktører med interesse i den nye kategori af kinesiske turister kunne danne et netværk, der professionelt imødekommer denne gruppe og de udfordringer, der er i at agere gode værter for dem.

Her skal Huān-yíngs råd om, hvordan man vinder en kinesers hjerte – såsom at tænke i kinesisk indretning og dekoration – nok tages med forbehold, da det jo netop er det autentiske ved det lokale særpræg, der skal sælge til 'shen du you'-turisten.

Det udelukker ikke, at det kan være klogt eller nødvendigt at opfylde visse behov som eksempelvis at imødekomme kinesiske madvaner eller at tilbyde professionel information på kinesisk. Det kan bidrage til at øge turisternes trivsel – også dem på fordybelserrejse.

Men lad ikke landevejskroen, bondegårdsserien eller badehotellet forvandle sig til en hybrid mellem kinesisk og lokal-dansk indretning i turismevekstens navn. Det er nemlig ikke sådan, at vi skal gøre os Kina-klare i provinsen.

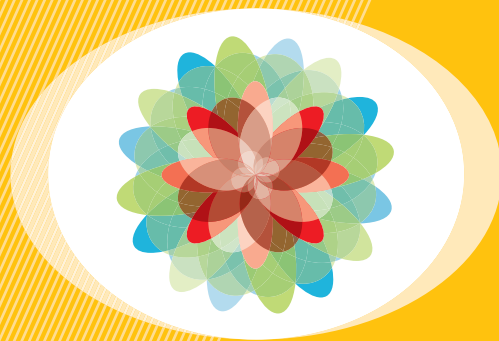
Charlotte Ann Pedersen
er udviklingskonsulent på
Internationalt Kontor,
Region Midtjylland og cand.mag med
grunduddannelse i kinesisk

Manualen

Få nøglen til godt værtskab på kinesisk kan downloades fra Huān-yíng-initiativets hjemmeside på internetadressen:
huanying.dk/viden-og-vaerktoejer/ny-manual-faa-noeglen-til-godt-vaertskaab-paa-kinesisk/

Tekst: Konsulent Anne-Marie Westerby
Oplevelsernes Academy 2013

Kinesisk Kalejdoskop



Ordbogen:
Kalejdoskop,
drejeligt
spejlglasrør,
der viser
skiftende
billedfigurer.

Kalejdoskopisk:
Broget billede.

HVEM ER STØRST I VERDEN HER?

Det minder om en strid om kejserens skæg. Men den økonomiske rivalisering mellem USA og Kina er gået ind i en ny fase – foranlediget af, at en aktuel undersøgelse spår, at folkerepublikken allerede i år vil overhale den amerikanske rival som verdens stærkeste økonomi.

Spådommene i så henseende har tidligere taget sigte på 2020 som overhalingsåret, så den nye melding er under alle omstændigheder en slem bet for en amerikansk selvforståelse.

Den nye vurdering skyldes, at nogle økonomer er blevet trætte af den gamle målestok for økonomisk styrke, bruttonationalproduktet – eller BNP – og i stedet bruger PPP (eller Purchasing Power Parity-metoden), hvor man går ud fra købekraft og leveomkostninger i de enkelte lande.

199 lande er med i den nye undersøgelse, som støttes af Verdensbanken, og ifølge den havde Kina i 2005 en økonomi, der kun udgjorde 43 pct. af USA's. I 2011 var Kina oppe på 87 pct. af USA's niveau, og forholdet er siden yderligere indsnævret, fordi den kinesiske økonomiske vækst er større end USA's: 24 pct. fra 2011 til 2014 mod 7,6 pct. til USA.

Så derfor: I 2014 fortrænger Kina USA fra tronen som verdens stærkeste økonomiske magt; en titel, som amerikanerne ellers har haft siden 1872, hvor Storbritannien blev detroniseret af den tidligere koloni.

For borgerne i de enkelte lande er diskussionen mere akademisk, fordi den handler om gennemsnit – hvoraf det som bekendt fremgår, at man har det gennemsnitligt godt, hvis man har hovedet i køleskabet og fødderne i ovnen. Og da der er flere kinesere end amerikanere, har den gennemsnitlige amerikaner fire gange så stor indtægt som den gennemsnitlige kineser.

Hvis man holder fast ved den gamle bruttonationalprodukt-metode er USA også i år nr. 1 – og vil være det nogle år endnu.

Så: Strid om kejserens skæg. Eller: Hvem er bedst: Verdensmesteren i fodbold eller verdensmesteren i håndbold? Vælg selv – eller foreslå amerikanerne og kineserne i kor at synge den gamle børnesang om nissen, der på sin rejse kiggede i det klare vand og så verdens største mand.



Den amerikanske dollar er stadig størst. Det er fx den, råolieprisen beregnes i, og det er verdens reservevaluta nr. 1. Men der begynder at være flere og flere lande i Afrika, Østeuropa og Sydøstasien, der har eller overvejer at skifte til yuan som deres officielle reservevaluta. Putin har også nævnt det som en mulighed her i foråret, og med den nyligt indgåede store gasaftale mellem Rusland og Kina in mind kan det ikke udelukkes, at handling kommer til at følge ordene.

LEOPARD-HJÆLP

I en urolig konfliktfyldt verden er enhver beretning om fredeligt internationalt samarbejde et positivt tegn. Et sådant finder i disse år sted i de barske bjergområder, der danner grænse mellem Pakistan, Afghanistan, Tadsjikistan og Kina i et forsøg på at redde en truet dyreart, sneleoparden. Der menes kun at være 7000 eksemplarer tilbage af denne dyreart, som jager over trægrænsen i de vidtstrakte bjergegne, men både myndigheder og lokale indbyggere i de nævnte lande er gået sammen om at beskytte bestanden – dels mod krybskytter, dels ved at sikre miljøet mod forringelser og ødelæggelser, der vil gå ud over dyrelivets muligheder.

MILLIARDER-MÆCEN

Om det er Microsoft-stifteren Bill Gates, der har inspireret, skal lades usagt, men den kinesiske internet-milliardær Jack Ma følger sin amerikanske kollegas eksempel ved at oprette en velgørende fond, som først og fremmest skal tilgodesede projekter, som vil fremme miljø- og sundhedstilstanden i Kina. Målet er en fond med en formue på, hvad der svarer til små 20 milliarder danske kroner. Nogen må gøre noget, siger Jack Ma, der senere på året sender sin Alibaba-koncern, Kinas største it-virksomhed, på børsen i USA.

TIL STUDIEBRUG

Verdens største privatejede samling af tibetanske skrifter, 12.000 i alt, har fundet et nyt hjem på Mindretals-universitetet i Chengdu i Sichuan-provinsen. Skrifterne blev gennem en årrække samlet af Gene

Smith, ansat ved kongresbiblioteket i Washington, og opbevaret på Cambridge-universitetet ved Boston, men han meddelte i 2007, at skrifterne skulle til Kina – ”de kom fra Asien, og de hører til i Asien”. Det naturlige hjem havde været Lhasa i Tibet, men Smith ønskede, at skrifterne skulle være tilgængelige for studier – hvilket kunne være tvivlsomt i Lhasa med kinesiske rejserestriktioner. Smith døde i 2010, i år åbnede samlingen i Chengdu, og den er ved at blive digitaliseret.

LANGT NEDE

Kina er de store projekters land. Nyt på lystavlen er en plan om at bygge verdens længste undersøiske tunnel i Bohai-bugten og dermed skabe en hurtig forbindelse mellem Dalian i Liaoning-provinsen og Yantai i Shandong-provinsen. Den 123 km lange forbindelse skal bygges som jernbanetunnel med mulighed for biltransport på togene – og den vil skære rejsetiden mellem de to byer ned til 40 minutter, hvor det nu tager 8 timer med færgen – eller en køretur på 1400 kilometer Bohai-bugten rundt. Pris: ca. 200 milliarder danske kroner. Byggetid: anslået 2-3 år.

DE NØGNE

Det er en offentlig hemmelighed, at korrupsion er et kinesisk problem, et stort endda, virkelig stort. Og det er også almindelig snak, at embedsmænd, der har korruperet sig til en formue, har brugt at sende både formue og familie ud af landet og væk fra myndighedernes rækkevidde. Nu har de sidstnævnte svaret igen: Såkaldt ’nøgne embedsmænd’ – dem med familien anbragt udenlands – har fået at vide, at de godt kan glemme alt om forfremmelser. Og en række har tilmed fået besked på – venligst! – at aflevere deres pas, så de ikke føler sig fristet til at stikke af.

MUSIKALSK LUKKETID

Den amerikanske saxofonist, der optræder under kunstnernavnet Kenny G., kan prale af at være den mest populær-musikalske solist i Kina – i hvert fald hvis målepunktet er, hvor mange gange et af hans værker bliver spillet. Kenny G.’s succes hedder *Going home* – og årsagen til succesen er, at de blide saxofontoner er faldet så meget i kinesernes smag, at de bruger nummeret som lukketids-signal over alt – i institutioner, i stormagasiner, i private virksomheder osv., osv. med tilføjelsen, at den også er på repertoire, når der danses af ved bryllupsfester.



REFORM ”Vi mener, der er en enorm skepsis om Kina p.t. og ser derfor mulighed for en positiv overraskelse de næste 3 til 6 måneder ... Myndighederne har formået at cementere deres magt langt hurtigere, end vi har set før. Man taler faktisk om, at præsidenten og premierministeren er det stærkeste lederskab i 30 år, og der er tegn på, at flere reformer føres igennem.”

Erik Carstensen, investeringsdirektør i Danske Bank, i tidsskriftet Investering.

SYNSPUNKT ”Ai Weiwei er muligvis en interessant person i tiden, og han udkæmper muligvis en heroisk kamp med Kommunistpartiet, hvormed han giver sit vestlige publikum nøjagtigt, hvad det vil have. Men Evidence-udstillingen fører ikke kun bevis for, at Kina er en uretsstat. Udstillingen viser også, at Ai Weiwei er kunstner med overskuelige færdigheder.”

Den tyske kunstkritiker Cornelius Tittel i avisen Die Welt om dissident-kunstneren Ai Weiweis udstilling i Berlin.

KONTROL ”Ministeriet for propaganda kaldes nu populært for Ministeriet for sandhed – i erindring om George Orwells 1984 ... Partiets informations-kontrol kan ikke stoppes. Men partiet kan ikke længe standse min skepsis”.

Murong Xuecun, kinesisk forfatter.

KULTEN ”Mao-kulten er den største forhindring for social forandring i Kina. Ved at se bagud vil Kina blive ført væk fra, hvad det har brug for i dag: virkelig politisk reform. Kina må omfavne ”the rule of the law”; ikke den lovløshed, der kan føre til en moderne kulturrevolution”.

Gao Wenqian, seniorrådgiver ved den amerikanske tænketank Human Rights in China, tidligere medlem af eksekutivkomiteen for partilitteratur i Kinas Kommunistiske Parti.

VALGET ”Forholdet mellem at bevare stabilitet og forsvare legale rettigheder skal behandles korrekt”.

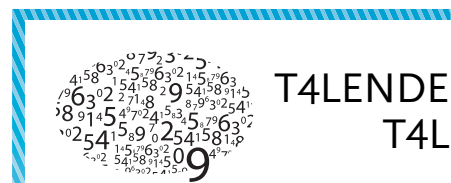
Præsident og partileder Xi Jinping om konflikten mellem den økonomiske udvikling i Kina og udviklingen på retsområdet.

KLASSE ”Det er sådan, at i de sidste 64 år har Kina skrevet en absurd historie om klassekampen. I fortiden blev klasserne fjernet, men vore herskere bestemte, at folket aldrig måtte glemme klassekampen. Nu er klasserne kommet tilbage, men vore herskere bestemmer, at klassekampen skal glemmes”.

Yu Hua, kinesisk satirisk forfatter.

STANDPUNKT ”Der er ikke plads til et kompromis med Japan, og Kina vil aldrig acceptere urimelige krav fra mindre lande”.

Den kinesiske udenrigsminister Wang Yi om de diplomatiske konflikter med Japan og andre sydøstasiatiske lande om diverse småøer og havrettigheder.



NUMMER 1 Selvom Kina truer USA som verdens stærkeste økonomi, så er der et punkt, hvor amerikanerne stadig har førertrøjen på: De har flere milliardærer end kineserne – 492 mod 152, og den gennemsnitlige amerikanske milliardærs formue er næsten dobbelt så stor som den kinesiske, nemlig 4,7 milliarder dollars mod 2,5. Hvem vinder i det lange løb? Der er mere go i kineserne, 99 pct. af deres milliardærer har selv skabt deres formue, mens kun 70 pct. af amerikanerne er ’selfmade men’; resten er kommet til formuen ved arv eller lignende.

MIDDELSTAND I Kina gror det nedefra, og det gror i særdeleshed i byerne, hvor middelklassen, inklusive de rigeste, er i nærmest eksplosiv vækst: I 2012 var 29 pct. af befolkningen defineret som fattige, 54 pct. som middelklasse, 14 pct. som højere middelklasse og 3 pct. som rige. En fremskrivning af udviklingen vil i 2022 give en befolkning med 16 pct. fattige, 22 pct. i middelklassen, 53 pct. i den højere middelklasse og 9 pct. rigtigt rige.

GRÅ HÅR Når man ser fremad via krysalkuglen, så er den økonomiske vækstmedalje ikke uden en bagside: Forsørgelesproblemet i forhold til den ældre generation i Kina vokser nemlig også. I dag er det knap 10 pct. af befolkningen, der er i aldersgruppen 60 år og derover, men i 2050 er den gruppe vokset til at udgøre en tredjedel af befolkningen, som skal forsørges af en forholdsmæssig stadig mindre del af folk i den arbejdsdygtige alder.

>

UBALANCE Der er nok at snakke om i den kinesiske økonomi både på kort og på langt sigt, men der er et problem, som ofte bliver glemt i den internationale debat: At Kina udviklingsmæssigt ikke er en entydig størrelse, hvilket afspejler sig i de interne handelsbalancer mellem landets provinser, selvstyrende regioner og storbyer direkte under centraladministrationen. Østkystprovinserne Guangdong, Zhejiang og Jiangsu trækker sammen med Shanghai og til dels Beijing læsset, mens resten er i minus, også når det gælder import/eksport-handel med udlandet. Tibet er bundskraber.



SÅDAN! Kom ikke og sig, at præsident og partileder Xi Jinpings kampagne mod korruption blandt partimedlemmerne ikke virker ... Siden kampagnen startede har 56 af de femstjernede luksushoteller i Kina bedt om at blive nedgraderet. Årsag: Ifølge kampagnen må de lokale partiledere ikke benytte luksushotellerne – og sidstnævnte har mærket det på omsætningen. Derfor ønsket om færre stjerner på hotelhimmelen, så pamperne stadig kan komme ind.

HELT SYGT Verdenssundhedsorganisationen WHO har i foråret offentliggjort en rapport, der sætter lys på et særligt kinesisk problem: De kinesiske mænd ryger sig i stort tal ihjel. Cigaretrelateret kræft slår årligt en million kinesere ihjel, og hovedparten er mænd, fordi 53 pct. af den mandlige befolkning er rygere, mens kun 2 pct. af kvinderne er faldet for lasten. Kampagner mod rygning har ikke hjulpet: Tobaksindustrien har fra år 2000 til 2012 øget sin omsætning fra 200 milliarder yuan årligt til 800 milliarder årligt, og dens overskud er vokset fra nærmest nul til 150 milliarder i 2012.



TURISTER & TIPS

KØR SELV For de dristige er der nyt på listen over turist-tilbud i Kina: Kør selv i lejet bil! Det er det London-baserede rejsebureau Steppes Travel, der udbyder en ny form for kombinationsrejse med start i Beijing, højhastighedstog til Xi'an, derfra med fly til Yunnan-provinsens hovedstad Kunming – og så selv bag rattet til Kinas Shangri La i udløberne af Himalaya-bjergene. Yunnan er valgt for gode veje og knap så hektisk trafik som Beijing og andre af de centrale byer. Pris: mellem 30.000 og 40.000 kr. for en fuld pakke.

KIK og KØB Hongkong er blevet for kineserne, hvad grænsehandelen i Flensborg-området er for jyderne: Stedet, hvor man tager hen for at gøre et godt køb. Det er dog ikke øl, vin og spiritus, der præ-

ger de kinesiske indkøbslister, men derimod smart tøj, kosmetik og andre parfumeriaritikler – plus oplevelsen af at være i det friere miljø, som Hongkong udgør som speciel administration region under folkerepublikkens vinger. 40,7 mio. kinesere kom sidste år – næsten halvdelen af de i alt 97 mio. kinesere, der drog på turistrejse uden for landet.

STORT, MEN Turister, der rejser på egen hånd i Kina, skal p.t. være lidt varsomme, hvis de søger hotel i forbindelse med et besøg i Jiuzhaigou-nationalparken i Sichuan-provinsen. Nationalparken regnes for Kinas smukkeste eller mest betagende – på linje med USA's Yellowstone og Yosemite – og så har den et af Kinas største hoteller, Jiuzhai Paradise med 1100 værelser, og det er just det aktuelle problem: Hotellets bygherre, Deng Hong, er blevet anholdt som led i oprulningen af en korruptionsaffære, der har trådt helt ind i kommunistpartiets tidligere ledelse – og spørgsmålet er, om hotellet overhovedet er legalt eller opført uden tilladelse i det beskyttede område.

DE SMUKKESTE For naturelskere er der en ny hitliste: Tidsskriftet *China National Geography Magazine* har kåret folkerepublikkens smukkeste søer. Listens top-5 består af følgende: Qinghai-søen, også kaldet den blå sø, i provinsen af samme navn, Kanas-søen i Altai-bjergene i Xinjiang-regionen, Namtso-søen i 4,7 kilometers højde i Tibet, kratersøen Himmel-søen i Jilin-provinsen på grænsen til Nordkorea og endelig, som den eneste i det kinesiske kerneland, Vestsøen ved byen Hangzhou i Østkina. Sagt af kineserne om søer: De er jordens øjne, afspejler visdom og liv – bjergene er mandlige, søerne er kvindelige.

Rubrikken er samlet og skrevet af journalist Nils Thostrup på baggrund af kinesiske og internationale nyhedsmedier. Eventuelle subjektive betragtninger og meningstilkendegivelser står for skribentens egen regning.

Rubrikken er afsluttet ultimo maj 2014.

ONKEL BENNY

I min barndom i Kina kendte jeg til en "Andersen". H.C. Andersen var allerede udbredt i Kina som forfatter og havde fået sit eget kinesiske navn, An Tusheng.

I foråret 1992 kom jeg til Danmark, og jeg boede i Korup, en forstad der ligger uden for Odense. Dengang var mit dansk ikke så godt. Jeg havde nogle naboer, som var flygtninge fra Irak. Ligesom mig talte de heller ikke så godt dansk – bortset fra deres 7-årige datter.

En dag, da jeg var inviteret til te inde hos naboen, hørte jeg hende synge en sang. Den var smuk, og jeg kunne ikke huske hele sangteksten på nær en sætning i omkvædet: "og om lidt er kaffen klar".

Det er en god sang. Men jeg vidste ikke, hvad dens titel var, eller hvem, der havde skrevet den.

I 2002 blev jeg færdig med mit filosofistudium på SDU. I den forbindelse fik jeg en gave af min specialevejleder Niels Thomassen. Jeg havde oversat hans filosofiske bog *Ulykke og Lykke* til kinesisk. Den blev udgivet i Kina i 2004.

Gaven var en meget tyk bog, og den hed *Samlede digte*. Jeg fik gaven, fordi Niels havde hørt, at jeg selv havde skrevet digte, den-

gang jeg var i Kina, og syntes, at jeg også skulle læse nogle danske digte. Det viste sig, at det var Benny Andersens samlede digte. Så fandt jeg ud af, at den sang, hvor omkvædet lyder "om lidt er kaffen klar", har titlen "Svantes Lykkelige Dag" og er skrevet af Benny Andersen.

Så mødte jeg forfatteren Benny Andersen i egen person et par gange til forskellige arrangementer i Dansk PEN. Jeg kaldte ham for "Onkel Benny", fordi han var så venlig og imødekommende over for mig, og jeg fik lyst til at give ham et kælenavn. Han spillede klaver til et støttearrangement for nogle flygtninge fra Irak.

Jeg oversatte ellers Søren Kierkegaards værker til kinesisk. Men i 2010 sagde min kæreste til mig, at hun syntes, jeg også skulle oversætte Benny Andersens digte til kinesisk. Det var for at give kineserne en mulighed for at stifte bekendtskab med en samtid digter fra Danmark.

Så skrev jeg til Onkel Benny og spurgte, om jeg måtte oversætte hans digte til kinesisk. På det tidspunkt var jeg på vej til Kina. Og Onkel Benny sagde, at han også skulle på en rejse til Kina. Så aftalte vi at møde hinanden i Shanghai.

Så mødtes vi i Shanghai, hvor jeg så Onkel Benny og hans kæreste Elisabeth lykkeligt danse sammen ved Huangpu-floden. Så indgik jeg en endelig aftale med Onkel Benny om at oversætte hans digte til kinesisk og få dem udgivet i Kina.

I sommeren 2013 afleverede jeg den færdige oversættelse af Benny Andersens digte til et forlag i Kina, og vi blev inviteret til udgivelsesfest i Beijing i november 2013. Han og jeg læste op sammen to gange i Beijing: Onkel Benny læste digte op på dansk, og så læste jeg, eller nogle andre kinesiske kulturpersonligheder, som jeg havde inviteret til at være med, op på kinesisk.

Jeg kunne se og mærke, at de kinesiske læsere var meget begejstrede for Onkel Bennys digte. Her er en anmeldelse fra den kinesiske avis *Beijing News*, skrevet af Hu Jiujiu, som er redaktør af Kinas kulturblad *New Weekly*. Jeg har oversat den til dansk.

Den kinesiske udgivelse af Benny Andersens digte fik titlen *DET SIDSTE DIGT I VERDEN*, som også er titlen på et af digtene i bogen.

Jimbut (Jun Feng)



失眠的诗人

中国的皇帝！
被所有真夜莺围绕着
它们歌唱丢失的颜面
和被敲打的肚子
我备受祝福的小人造鸟在哪里呢
去用你的歌声盖住这些疯狂的夜莺！
但是那些幼小的夜莺以各种各样声音回答，就是没有“啾”
如果人造鸟唱得崩溃成为碎片
小厮们就被派出去找新的调子
皇帝因为没有“啾”而呻吟说：
还是让我睡吧
把我和人造鸟埋在一起
在墓碑上只须写上
该死的汉斯·克里斯蒂安·安徒生
但是夜莺们靠得更近了
整夜都在唱着
早晨好！



DEN ANDEN ANDERSENS

kinesiske eventyrrejse

Onkel Benny kom på besøg. Som sædvanlig vidste folk ikke på forhånd, at han kom. Onkel Benny er digter. En digter er en, der ikke kan bruges til noget i vores samtid. Man kan sælge noget, der er poetisk, men selve poesiens væsen har som sådan ikke en markeds-værdi, – poesiens væsen kan ikke blive vurderet til en bestemt pris og så afvente at blive solgt, den er ikke til fals for markedet.

For digterne kan poesiens væsen være en hemmelig ting at dyrke; det kan være noget, der finder sted i deres eget indre. Derfor denne oplevelse af at poesiens væsen er blevet fuldstændig slået tilbage i forhold til det at leve et materialistisk liv i den moderne tid.

Lad nu være med at tro på, at det her bare er en enkelt kinesers mening om emnet. Onkel Benny har nemlig selv sagt det samme i et af sine egne vers. Han skrev bl.a. i OP-VARMNINGSØVELSER: "Her sidder man så igen / og skriver digte i smug / som om der ikke var nok i forvejen / folk har ikke godt af alle de digte / digte går folk på nerverne". Han beskriver en digter som en, der er "tabt for samfundet / på evig jagt / efter det næste skud poesi".

Poesiens bevægelse i hele verden har en tendens til at være indadvendt, og den bliver et "inderlighedens fag" i stedet for et "berømtelses fag". Poesiens væsen kan beskrives i udtrykket "det poetiske rækker ind i himlen", og den bliver det enkelte individs "ensomme rejse" hen imod at forstå livsfilosofi og integrere de tre sfærer: universet, naturen og samfundet.

Forståelsesbarriererne mellem religionerne, tumulterne omkring de politiske systemer, opblomstringen af globaliseringen og forbrugerismen, – alle disse ydre ting har fortæret alt for meget af menneskenes indre livskraft. Hvem gider vælge at lytte til et digt i fred og ro? Det ser ud som om, at det først er, når man konfronterer krig, katastrofer og voldsomme forandringer, at man begynder at

vågne og erkende, at man i sit liv faktisk har mere brug for noget af hjertets poesi.

Da Onkel Benny kom til Kina, var man nødt til at benytte sig af hans titel, anerkendelse og berømmelse for at tiltrække folk, så de kunne komme i gang med at læse digtene: Han er Benny Andersen, den "anden" Andersen, som rangerer lige efter eventyrforfatteren H.C.



Andersen; han er Danmarks nulevende nationalskjald og en del af den danske kulturarv; han er den danske digter, der optrådte i Shanghai ved verdensudstillingen *Expo2010* som Danmarks gave til hele verden; han er den digter, der er kendt af alle 5.600.000 danskere, uanset om de er gamle eller unge og er i stand til at synge med på "Svantes lykkelige dag": "Livet er ikke det værste man har, og om lidt er kaffen klar."

Oversætteren Jimbut kalder ham for Onkel Benny. Onkel Benny er født i 1929. Hvis han var fra Kina, ville han være fra Republikken Kina (den tidligere republik før Folkerepublikken). En anden digter fra Republikken Kina, er Hr. Træ-Hjerte. Hvis han stadigvæk levede, ville han helt sikkert være glad for at møde Benny Andersen. Jeg vil tro, at et sådant møde ville efterlade en smuk fortælling om Vesten og Østen. Men selvfølgelig, – det er blot mit gæt.

Derfor kan man også se det som et særligt meningsfuldt sammentræf, at da Benny Andersen var i Kina, fandt udgivelsen af de nyoversatte digte og selve oplæsningen af dem sted ved et arrangement på Penghao Teater, hvor der for to år siden blev afholdt en oplæsning af Hr. Træ-Hjertes digte, arrangeret af Chen Danqing. De to digteres tekster svæver nu i luften på teatret og giver genlyd som et ekko på det samme sted, men dog fra to forskellige punkter på tidslinjen.

Onkel Benny synger: "HALLO UKENDTE / Savner du som jeg en forstående ven / at dele tykt og tyndt med / da lad os dele sammen / hvad vi hver for sig går glip af" (fra digtet "Det enlige ord").

Hr. Træ-Hjerte synger sit svar tilbage: "Mennesket spiser svampe, svampene spiser ikke mennesket / Jeg spiser heller ikke mennesket, som jo er smagløst / I år var jeg i Danmark" (fra digtet "At sende det tilbage til København").

Onkel Benny rejste til Kina med sine digte for at møde dem, som delte hans forståelse for poesi med ham. Men ekkoet af "den kinesiske nattergal" er for længst hørt op i denne tid, og sanglærker synger nu kun i hver deres eget paradis. Kineserne tager sig af det time-lige her-og-nu liv: I de store byer er der mennesker, som kæmper for at leve og overleve, og der bor mennesker, som reparerer cykler, en person bor nede i et hul i jorden, som vi har kunnet se og læse om i nyhederne her for nylig; en hel ny generation af kinesere løber så hurtigt, som de kan, fremad henimod den

såkaldte "modernitet", og de kan ikke sænke farten og vente på den kaffe, som først vil være klar lige om lidt ...

Heldigvis har vi Jimbut som oversætter, som oversætter en stor digters dansk til det vidunderlige kinesiske tegnsprog. Han er også oversætter af den store danske filosof Søren Kierkegaard. Jeg tror ikke, at der vil være flere end 2000 mennesker i Danmark, som rigtigt forstår Kierkegaards filosofi, selv om det er filosofiens hjemland. Nu vil folk fra dette land sikkert undre sig over, at en kineser fra Østen har et så fortroligt forhold til de værker af en filosof og nu også til en digter fra deres eget land.

Den 84-årige Onkel Benny har været i Shanghai og Beijing. I den uge, hvor han var i Kina, blev der afholdt to oplæsninger, hvor han mødtes med sine læsere. Det skete til et mindre arrangement, hvor Jimbut havde skaffet en kørestol og kørte Onkel Benny op på scenen og ind til et møde med den kinesisksprogede verden. De to læste begge lidenskabeligt op og ytrede hver deres forståelse af menneskeheden. Hver deres oplæsning var som en jomfruelig oplæsning (eller: oplæsning for første gang). En sådan scene, et sådant billede med de to digtere fremkaldte en følelse, som transcenderede denne verdslige verden.

Onkel Benny har skrevet sine digte på en eventyrlig måde. Han har et følsomt og uskyldigt hjerte. Uanset om det er noget ubetydeligt eller betydningsfuldt, han møder, kan han altid konvertere det til poesi, som strømmer ud af hans hjerte; han er fri for sprogteknikkens slaveri. Han bruger den poetiske bevidsthed som en måde at anskue tilværelsen på. Det kender vi fra Sokrates, da han sagde, at et liv, som ikke er blevet anskuet, ikke er værd at leve.

Hr. Træ-Hjerte sagde det på en lignende måde: Uden dét at blive ført af selve livet, kan man ikke leve. Se her, hvad Onkel Benny skriver om den sag: "Livet / det er noget vi alle kender / livet / fører så meget med sig / fører så meget bort med sig / jeg har ikke noget mod livet". Han siger: "give sig hen i sit time-lange tilløb / med liv og sjæl."

Jeg var så heldig at få mulighed for at komme ud at sejle i en båd sammen med Jimbut på Vestsøen i Hangzhou, hvor vi udvekslede vore forskellige forståelser af poesi. Jeg mente, at nutidens digte kunne inddeles i to kategorier: Den ene er digtning af vane og temperament, den anden er af hjerte og ånd. For at skrive digte er der brug for, at forfatteren skuer ind i hjertets og åndens lag, at forfatteren har en oplevelse af sit eget indre følelsesliv.

Desværre kan de fleste af dagens kinesiske digtere kun finde ud af at dyrke deres kunstform, som var det en konkurrencesport, og de fører brydekamp mod de kollegaer, der er ligesom dem selv, mens de alle sammen befinder sig i vanens og temperamentets lag. Der er tale om mafiaagtige hierarkier, der hersker; en form for korrump nepotisme, hvor digterne tilsviner og nedgør hinanden, – alt det er de kinesiske digteres dagligdag!

Så hvordan blive ved med at håbe på, at Onkel Benny atter kommer til at finde "den kinesiske nattergal", og det er jo blot en passing-by eventyrrejse. I dette land med 1.3 milliarder mennesker og 5 tusind års historie, er det, hvad Onkel Benny har set og mødt, kun en eller anden inkarnation af kausalitet, som tavst finder sted som et sammentræf af tilfældigheder.

Vi passerer både den moderne verden og det gamle oldtidshjerte.



Hu Jiujiu

DanmarkKina



GEOGRAFISPIL

Kender du alle Kinas provinser? Nå ikke, men så kan vi anbefale en sjov lille leg.

Gå ind på hjemmesiden hos seterra og prøv dig frem.

Det er med at være hurtigt, både på taster og i hovedet, for der tages også tid. Og så kommer ens score i procent ... Det kan godt være lidt pinligt, indtil man har fået det lært.

Der er lige et par småfej, Macao og Chongqing er ikke med. (Og så mangler Taiwan jo også). Men pyt, det finder man ud af. Mere vanskeligt kan være, at det er de kinesiske betegnelser, der bliver brugt. Men prøv det nu selv.

Rigtig god fornøjelse.



<http://online.seterra.net/da/ex/81>

DET KAN VI OGSÅ

Som medlem af foreningen kan man måske spekulere på, hvad det egentlig er, vi tager os af. Det giver vi et indtryk af på disse sider, men mest i det store.

Men for lige at tage lidt fra småtingsafdelingen, så får vi mange henvendelser. Dels spørgsmål om alt muligt med Kina, men også nogle mere specielle forespørgsler, som illustrerer spændvidden. Bare for at nævne her fra foråret, så har vi hjulpet Copenhagen Fur med at skaffe fotomodeller, vi har fundet statister til en optagelse af *Dicte*, Arla har spurgt til prøvesmage-re på oste til det kinesiske marked, og vi er med til at udbrede kendskabet til expats panelet.

Vi kan så også nævne, at vi glad og gerne udlejer både skolekasser og drage, og at vores korps af foredragsholdere kommer over hele landet. Kender du nogen, der kunne være interesserede, kan de læse mere på foreningens hjemmeside.

KLAR PARAT START

To friske unge piger skal lige straks flyve til Shanghai. Tine og Anna har vundet i lotteriet og er udvalgt af foreningen til at deltage i årets summercamp i Shanghai. Det er lykkedes at finde to deltagere, der vil repræsentere Danmark på den internationale lejr på bedste vis. Som Anna skrev i sin ansøgning: "Jeg er klar på eventyr og på at blive en unik oplevelse rigere!"

Vi regner med, at vi også får muligheden for at invitere to unge til Summercamp i Shanghai næste år. Så kunne du, eller en du kender, tænke sig at få chancen, så følg os på facebook. Vi forventer at kunne annoncere turen omkring årsskiftet.

Vi ønsker Tine og Anna god rejse og glæder os til at høre om deres tur i det næste nummer.



I maj holdt foreningen landsmøde. Her ses den nyvalgte hovedbestyrelse: Grethe Lauritsen, Julie Brink, Hanne Brabrand, Fabian Brink, Torben Brink, Peer Nielsen og Ole Ditlev.

Forsamlingen kunne konstatere, at som forening kan vi være mere end tilfredse med det høje aktivitetsniveau. Udfordringerne ligger i medlemstal og økonomi. Men basis er i orden, og der er grøde i foreningen. Vi flytter os.

Fremadrettet skal vi arbejde med vores image, vores kontaktflader og de alternative indtjeningsmuligheder.

Har du lyst til at være mere aktivt med i oplysningsarbejdet, så sig til.

GEDENS ÅR

Fejringen af det kinesiske nytår i Musikhuset Aarhus er den største kinesiske kulturbegivenhed i Danmark. Flere tusind gæster fra det ganske land samledes til Hestens År i januar og fik en stor oplevelse ud af det.

Succesen var hjemme igen, og ikke mindst miniaturehestene vakte berettiget opsigt. Ægte, levende heste i klappehøjde. Næste gang går vi ind i Gedens År. Vi har en udfordring!

Vi mødes til en kæmpe folkefest
søndag 22. februar 2015 kl. 10-17
i Musikhuset Aarhus.

Har du lyst til at være med, kan vi godt bruge flere frivillige. Der er også plads til flere boder, så kender du en, der vil sælge noget, der har med Kina at gøre, så sig til.



VIDEN I TOP

Hvis du vil vide endnu mere om, hvad der sker i Kina lige nu, så tegn et abonnement på China Today.

I gamle dage var det et propagandistisk tidsskrift i kartoffeltrykskvalitet. I dag er det nuanceret og kritisk vidensformidling i topprofessionelt layout.

Se selv: Et årsabonnement koster kun 400 kr. Det er ti skrabelodder, men her er der sikker gevinst 12 gange om året!!!

Gennem Danmark-Kina kan du også tegne abonnement på tidsskrifter som Beijing Review, China's Tibet, Social Sciences in China og China Pictorial.

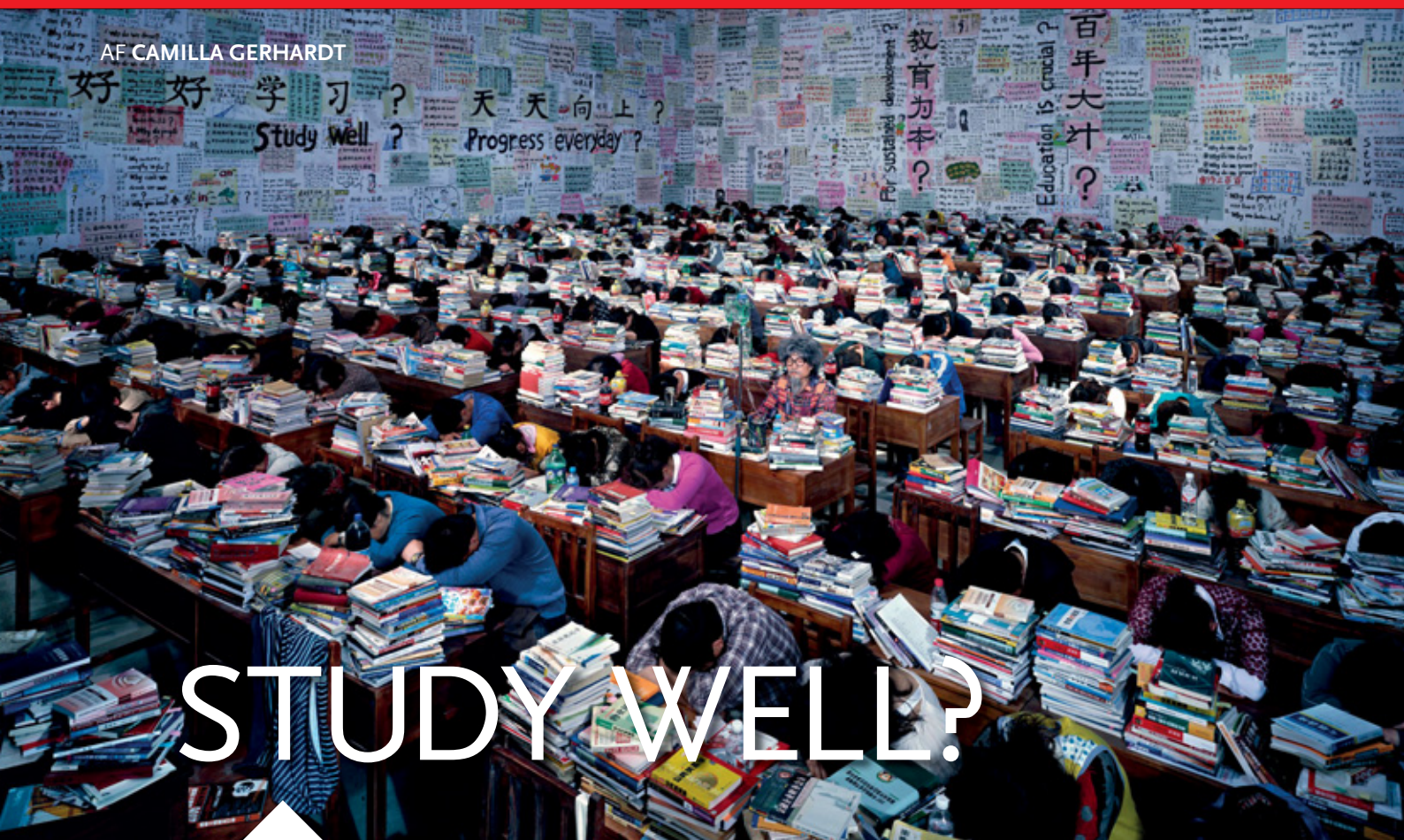
Vi forhandler selvfølgelig også søsterorganisationernes blade, fx det svenske Kina-rapport.

Kontakt vores Tidsskriftafdeling og få et favorabelt tilbud
Tlf. 86 23 10 12; e-mail: vdk@mail.dk

Returneres ved varig adresseændring

Afsender: Venskabsforbundet Danmark-Kina, Marie Belows Vej 14, 8200 Århus N

HUSK at give os besked om flytning på tlf. 86 23 10 12 eller vdk@mail.dk



AF CAMILLA GERHARDT

STUDY WELL?

På udstillingen "Follow You" lukker den kinesiske samtidskunstner Wang Qingsong (f. 1966) med humor, kritik og overvældende visuel kraft op for debatten: Hvad er det for en udvikling, Kina gennemgår i disse år?

Wang Qingsong tager bl.a. fat i et spørgsmål, der dårligt kan være mere aktuelt set med danske øjne: skolesystemet. Det sker med en serie af hans minutiøst iscenesatte fotografier, der ses som store vægtapeter på museets vægge.

Fotografierne bliver til i en tidskrævende proces, der kan tage op til et år i hans gigantiske filmstudie i udkanten af Beijing. Serien her handler om skole, læring og viden og peger kritisk på, hvordan det kinesiske samfund forandrer sig, bl.a. influeret af

Vesten, men også på det kinesiske skolesystems skyggesider. I de nøje iscenesatte fotos med tusindvis af detaljer fra bøger til Coca-Cola og kunsthistoriske ikoner fra både øst og vest optræder Wang Qingsong selv som både lærer og elev.

At udstillingen har fokus på netop skolesystemet i 2014, skyldes 200-året for den danske folkeskole, og at der i Danmark nu implementeres en skolereform. I Danmark reformerer vi vores skole ud fra ønsket om at ruste de danske børn til den globale konkurrence – herunder de kinesiske børn – og samtidig søger man i Kina inspiration fra den nordiske skole og det danske samfund.

Wang Qingsong er inspireret af filmens scenografiske virkemidler. Men han trækker

også på traditionen fra de stort opsatte og effektive propagandaskuespil, som blev sat op under Kulturrevolutionen, ligesom han inddrager objekter fra både det gamle og det nye Kina i billederne.

Han opbygger og konstruerer fotografierne som en filmscene med skuespillere, statister, kostumer, genstande og nøje planlagte detaljer. Ofte optræder kunstneren selv som statist eller hovedperson i fotografiet, og han betragtes i dag som en de bedste kunstnere inden for iscenesat fotografi.

Wang Qingsong: Follow You
KØS

Nørregade 29, Køge
15. marts – 3. august